Coelus
cippi
väen

HELSINGIN YLIOPISTON KIRJASTO
KOTIMAINEN
osasto

BIBLIOTHECA
UNIV. YALE.

P.1026
BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS

Minä olen, ihastuxella ja mielisuosiolla, läpitzen lukenut Herran Prowastin Vegeliuxen, Oulubortsa Rippi-kysymyxet, cutzutut: Yxi tarpellinen Coetus ja Turkistelemus Rippi-Wäen canßa, ja löytänyt ne yhtensopiwaisixi Pyhän Raamatun ja meidän Uscomme Perustuxen käsittäwäisten kirjain canßa. Ja nijncuin ne johdattawat yhteen, Näinä Aicoina, kyllä harwenduneen eläwään Christillisyteen; Nijn pitä myös Ne, Prändin cautta ulosannetuxi ja Walkeuteen tuleman, Monelle aiwotuxi ja toiwotuxi eduxi, jotca heidän Jjancaickista Autuuttans ahkerudella ja kijwaudella halajawat. Turusa sinä 21. Päiwänä Huhti Cuusa, Wuonna 1762.

JOH. TILLANDER.

S.Th.D.P. & Fac.Theol. h.t. Dec.

JEsuxen Nimeen!

Yxi Tarpellinen

Wegelius

Coetus ja Tutkistelemus Kippi-Wäen Canßa,

Jongun awaramman Selityxen canßa, nijden meidän Catechismuxesam edestulewaisten Kysymysten ja Wastausten päälle,

Sille

Yxikertaiselle Cansalle tarpellisexi ja hyödyllisexi walmistuxexi ja ylöswalistuxexi,

Nijden Corkiain

Autuden-Wälicappalden

Sekä

Dikiasta tarcoituxesta ja käsityxestä/ että myös nijden oikiasta käyttämisestä Sielun totisexi yhdistyxexi Jumalan canßa, ja nijn ijancaickisexi autudexi Cunnian Waldacunnasa.

TURUSSA, Prändätty JOHAN CHRISTOPH. FRENCKELLildä Wuonna 1762.

Esipuhe.

Wen Järiellisen Luondocappalen calckein corkein onnt, wastansanomattomasti tasa catowas waelluxes seiso, ensin: Yhdesa ulottuwaisesa ja perustetusa Jumalan ja hänen Pyhän Tahtons Tunnosa, ja sitte sitä seurawaiesa sen saman suuren Jumalan pyhäsa Peliwosa ja Palweluxesa, nijn että ne molemmat: Jumalan Tundo, ja Jumalan Pelco, owat meidän pää asiamme tässä elamässä.

Sitä edellisestä se seiso: Mutta tämä on ijancaickinen Elämä, että he sinun ainoan totisen Jumalan Tundisit, ja jongas lähetit JEsuxen Christuxen. (a) Nijn sano se Jumalasta wijsas Cuningas Salomo: Mutta tuta sinua, Jumala, on täydellinen wanburscaus, ja tietä sinun woimas, on Ijancaickisen Elämän juuri. (b) Nijncuin taas nijstä, jotca Jumalata ei tunne eikä tahdo tuta, seiso: Cosca HERra JEsus Taiwasta ilmandu, hänen woimansa Engelitten canssa; ja tulen leimaurella, joca nijlle costa, jotca ei Jumalata Tundenet, ja nijlle jotca ei meidän HERran JEsuxen Christuxen Lwangeliumita tottele, jotca waiwa kärsimän pitä, ijancaickisen cadotuxen. (c) Ja se Pyhä Jumala myös hunta woi yli nijden, jotca ej Händä tunne: Särkä tunde omistajansa, ja aasi Isändäns Seimen, mutta Israel ei tunne, ja minun Cansani ei ymmär-

(a) Joh. 17: 3. (b) Sap. 15: 3. Esai. 53: 11.
(c) 2. Thess. 1: 7, 8, 9.

märrä, woi sitä syndistä Tansaa, sitä pahan elkistä siemendä, wahingollisia lapsia (d) ꝛc. Ja Jumala wielä Prophetan Hosean tykönä nuhtele maanasuwaisia, ettei totuutta, eikä Laupiutta, eikä Jumalan Tundoa ole Maasa.(e) Sillä Jumalalle kelpa, Jumalan Tundo ja ei Poltrouhri, (f) taicka se sula ulconainen Jumalan Palwelus;

Samallamuoto myös niistä jotca ei Pelkä Jumalata seiso: Jos minä Isä olen, cusasta on minun Cunniani? Jos minä Isändä olen, cusa on minun Pelconi? Minä tahdon rangaista nistä, jotca ei pelkä minua, sano HERra Zebaoth. (g) Nijn tiedä ja näe sijs, cuinga wiheljäinen ja surkia se on, ettäs hyljät sinun HERras Jumalas, ja et pelkä minua, sano HERra, HERra Zebaoth. (h) Sillä caikin opin päätös on se: Pelkä Jumalata, ja pidä hänen käskyns. (i) Ja cosca meillä on se armo, jonga cautta me Jumalata Palwelemma, hänen mielens nouteri siweydellä ja pelwolla, (k) nijn laittacam sijs pelwolla ja wapistuxella, että me autuaxi tulisim. (l)

Cosca me catzelem ja tutkim meidän wijmeisiä aicojam, joisa me nyt elämme, nijn taita yxi yläswalaistu silmä sen helposti hawaita, että ehkä sen suuren ja Pyhän Jumalan autuartekewä tundo wielä hänen armostansa ulconaisesti loista meidän keskellämme, siinä Pyhässä Raamatusa ja muisa Hengellisissä Kirjoisa, nijn myös kijwasten Opettaitten suusa; nijn on cuitengin walitettawasti nähtäwä yxi suuri puutos sijnä sisällisesä ja elä-

(d) Es. 1: 3, 4. (e) Hos. 4: 1. (f) cap. 6: 6. (g) Mal. 1: 6. cap. 3: 5. (h) Jer. 2: 19. (i) Saarnaj. Kir. 12: 13. (k) Ebr. 12: 28. (l) Phil. 2: 12. 1 Pet. 1: 17.

wäsä Jumalan tunnosa, jonga pidäis osottaman itzens itze työsä ja totudesa, ja loistaman edes yhdesä perustetusa ymmärryresä ja käsityresä Jumalasta ja Hänen pyhästä Tahdostans, cosca joen Tili ja lugunteco meildä waaditan meidän uscomme Tunnusturesta; Mutta myös on yri aiwan nähtäwä puutos ja pimeyden todistus ihmisten yhteisesä Elämäsä, joca on sitä totista Jumalan Pelco ja palwelusta wailla. Jocapäiwäinen silmä-näkö ja coetus sen näyttä, että keskelle Auringon paistetta ihmiset cuitengin mielisuosin sokiana pimeydesä haparoitzewat, sillä puu tutan häuen hedelmistäns; Tietämättömys Christillisyden asioisa, ja Jumalattomus elämäsä, owat selwät todistuxet ihmisten tilasta mailmasa.

Cosca minä wuonna 1713 ynnä minun Wanhembaini ja epäluculsten muitten canßa, Jumalan yhteisten witzausten alla yli Suomen Maan, tulin sildä ikänäns cuin Jumalan wihan tuiseulda ja wiscamiselda ajetuxi aina ylimmäisen Pohjan perään ja Jutin eli Ruidan mereen asti, josa waelluxesa ja paco tilasa, se paras nuoruden ja lähes miehudengin ikä minulda tuli culutetuxi; nijn andoi se orjuden aica, josa silloin piti sekä sijnä suuresa Meresä, että Lapin Maalla, elatusta itzellens toimittaman, tilan ja syyn minulle myös otta ongeen monda eteentulewata asianhaara, sekä nijsa maallisisa ja mailmallisisa, että myös itze Jumalan Seuracunnan ja Christillisyden asioisa, yhdesä ja toisesa mailman paicasa ja maan culmasa: Jutin taicka Ruidan meresä ja sen rannalla oli yri ylistettäwä harjoitus, sekä Rippiwäen että muitten canßa, cusa se silloin olewa Pispa Thomas von Vesten osotti suuren kijwauden ja hyödytyxen Meri Lapin tyköna. Sitte, Ruotzin Lapin maasa sijhen aicaan löydyi melkian puutos nijsä asioisa, erinomattain Rippiwäen canßa; nijn-

cuin

cuin myös alembana Lapin Maasta Etelään päin ei ollut se tapa erinomaisesa harjoituxesa. Täsä Itäisesä Pohjan Maasa tosin edestulit sencallaiset Christillisyden harjoituxet, suuremmasa mitasa, sekä yhteisen Cansan, että myös Rippi Lasten canßa, nijn että caicki, jotca ensimmäistä kertaa aicoiwat käydä Ripillä, cuulutetan Syrylla cocohon colmexi ja neljäxi wijcori Pappein tygö, että sekä ulco-muiston, että ymmärryxen ja käsityxen puolest, walmistetta kelwollisixi Christityixi ja Pyhän Sacramendin nautitzijxi.

Waan nijncuin walitettawasti wielä nytkin on nähty: että moni ja suurin osa, cuin he owat kerran Ripille laskettu, sitte jälken ajan päälle jällens heittäwät pois kirjan, ja langewat laiscuteen, huolimattomuteen, ja mailman pahendawaiseen seuraan, jos ei Opettailda aina ja ahkerasti joca ainoalla kerralla cosca Ripillä käydän jällens uudesta tule teroitetuxi ja muistutetuxi, se mitä ennen on taittu cuulla ja wähäldä käsittä; nijn että jos tämä harjoitus ei pidetä aina yhdes alinomaisesa kertoimisesa Rippiwäen canßa, nijn he langewat coconans, ainoastans sihen ulconaiseen tawalliseen ja Ceremonialliseen kircon käymiseen ja sen Pyhän Sacramendin nautitzemiseen, tyhjän yhteisen tawan tähden, ilman jotan parannusta ja totista uscon harjoitusta sen siwusa; joca wijmein, Jumalan wanhurscasta sallimisesta ja duomiosta puuttu ja muutu walitettawari suruttomudexi, taicka ulcocullaisudexi ja tecopyhydexi; jonga päälle, Jumalan Sanan jälken, ei taida wijmein muuta seurata, cuin sekä ajalliset että hengelliset rangaistuxet, ja esco pericato, nijncuin muinen Jumalan omalle Cansalle Judalaisille tapahdui, että he ruumillisesti häwitettin, ja hengellisesti, kyntilän jalca sirttijn pois heildä muihin maihin, jotca sen hedelmän teit; Nijn olen sixs minä wä-

hin Palwelja HERran Seuracunnasa, sekä monen hywin ajattelewaisen Christityn haluisen anomuxen päälle, että oman tundoni waatimisen jälken, löytänyt itzeni welwollisexi ja mieluisexi, että Pränttämisen cautta walkenteen edestarjota, nijtä Kysymyxiä ja Wastauxia, joita minä täsä Oulun Seuracunnasa, Jumalan armosta, nyt wijdettä wuotta olen harjoittanut, sijnä toiwosa, että jocu sielu sen cautta, Jumalan armosta, on totisen Hyödytyxen jo tundenut hänen ijancaickisexi hywäxens ja autuderens; sydämmestäni toiwottain ja rucoillen, että Jumala se suuri ihmisten Armahtaja, ja Lammasten Paimen, wielä Hänen Pyhän Sanans ja Sacramentins tahtois meille, meidän lapsillem, ja jälken tulewaisillem woimasa pitä, Hänen oman pyhimmän Nimens alinomaisexi Cunnioittamisexi, ja Seuracundans enändämisexi ja johdattamisexi Hänen Cunnians Waldacundaan, Amen!

Annettu Ouluborisa sinä 9 p. Kesä-Cuusa, Wuonna 1761. JOH. WEGELIUS.

Cuu-

Cuulusteleminen Rippi-wäen canßa:

1. Kysymys: Miri ja mingä syyn tähden, sinä tahdot ja halajat kärdä GJRran Ehtolliselle?

Wastatan Yhteisesti:

CJsuren Pijnan ja Cuoleman muistori, ja minun Usconi wahwisturexi ja wacuuturexi syndein anderi saamisesta.

2. Pitäkö sijs ihmiselle oleman synnit anderi annetut, ennen cuin hän mene sille Calille GJRran Ehtolliselle?

Wastaus: Tosin pitä yhdellä Christityllä synnit iocapäiwä oleman anderi annetut, jos hän tahto olla wissi hänen autuudestans: Cuolema taita usiasti tulla äkistä päälle, wedesä eli walkiasa, taicka äckinäi-

näises taudis ꝛc. niin että wißiys autuudestans on päätsiallisesti ja aina tarpellinen.

3. Waan, misäs siis ihmisen autuus seiso tätä mailmasa?

Wastaus: Syndein anderisaamisesa: sillä cusa syndein anderiandamus on, siinä on elämä ja autuus, seiso Catechismuresa. NB. Catzo Psalm. 32: 1, 2. Rom. 4: 6, 7, 8.

4. Waan, mixi me sitte enämbi tarwitzemmacan käydä Kipillä ja HERran Ehtollisella, cosca synnit jo ennen ja jocapäiwä pitä oleman anderi annetut, niincuin me jo cuulim?

Wastaus: Meidän uscomme on heico, ja kiusausten alainen, pirulda, mailmalda, ja omalda lihalda, sentähden se tarwitze wahwistusta, ja wacuutusta syndein anderi saamisen armosta, jonga me myös tätä Pyhätä Ehtollisesa saamme; niin tarwitze myös se Hengellinen elämä, josa Jumalan lapset elawät, ja jo sinä P. Castesa waicutettu on, wirwotusta, siri kiindiämmäxi yhteyden siteeri hänen Jumalansa cansa; sillä niin on JEsus tähän Pyhään Ehtolliseen ikänäns cuin yhten sulkenut ja seilannut coco Hänen suuren Lunastuxens woiman, jonga Hän meille nyt tätä Pyhäs

hås Sacramendis yhtå haawaa jacaa ja omista.

5. Mutta, millås tawalla, ja mingå cautta me sijs saamme tåmän syndein andexi saamisen armon ja autuuden?

Wastaus: Jumalan puolelda, se tule meille hywåri: ensin: Wap. Christuxen callin cuoleman ja ansion cautta, Toisen Usson Cappalen jålken, joca cutzutan Ansaitzewaiseri Hywåxi Työxi, ja sitte: Tygö-lukemisen eli omistamisen cautta, sen Colmannen Usson Cappalen jålken, joca cutzutan Tygö-lukewaiseri Hywåxi Työxi.

6. Waan, mitås meidän puolelda tåhän waaditan?

Wastaus: Että me asetamme itzemme Autuuden Järjestyxen sisålle.

7. Mikå sijs on Autuuden Järjestys, josa me saamme synnit andexi?

Wastaus: Sijhen tulewat nåmåt colme: 1. Totinen Catumus ja Luopuminen synnistå. 2. Elåwå Usco Jumalan Armon ja JEsuxen Ansion påålle. 3. Sen canßa ja påålle seurawa Uusi Pyhå Elåmåkerta, itzens, synnin, ja ma-

ilman poiskieldämisesa, ja JEsuxen totisesa seuramisesa; joca ei ole tämän järjestyxen sisällä, ei hänellä ole syndein anderi andamusta eikä autuutta.

8. Cosca nyt syndein anderi andamus ja autuus meille tapahtu JEsuxen Callin Cuoleman cautta, joca on meille sen armon ansainnut ja toimittanut, nijn minä nyt kysyn: Mixei Jumala tainnut syndiä wähemmällä hinnalla pois otta ja anderi anda, mutta nijn corkialla hinnalla, että itze Jumalan Pojan piti synnin tähden cuoleman alle käymän ꝛc. Sillä, cosca Jumala Loi sen suuren ja määrättömän Taiwan ja Maan Rakennuxen, ei se mazanut hänelle mitän, waan Hän Sanoi ainoastans, nijn se oli caicki tehty; Cosca Jumala myös rakensi sen enimmäisen Seuracunnan, nijn se seiso ainoastans, että Hän puhalsi ihmisen sieramijn Elämän Hengen, josta tuli se Luonnollinen, Järjellinen ja Hengellinen elämä, joca seisoi Jumalan omasa Cuwasa ja muodosa; mutta nyt, cosca ihminen langes syndijn, ja joudui pirun wallan alle, nijn ei tainnut Jumala, se Caickiwaldias, saada ihmistä enämbi ulos pirun wallan alda, waan sen piti tapahtuman itze Jumalan Cuoleman cautta: Cuolema oli Jumalalda pandu synnin palcari ihmisen päälle, cosca nyt ainoastans wierat synnit sait ruweta ja tarttua itze Jumalan, nijn Jumalan piti ja täydyi nijden alla cuolla. Tästä siis minä kysyn wielä, Mixei Jumala tainnut wähemmällä waan nijn corkialla hinnalla syndiä pois otta ja anderi anda?

Wa-

Wastaus: Syy oli se, että Jumalan wanhurscaus oli ricottu synnin cautta. Jumalan Wanhurscaus on sencallainen omaisus Jumalasa, joca ei taida ikänäns jättä syndiä rangaisemata; mutta Jumalan Wanhurscaus piti jällens täytettämän, ja synnin rangaistus täydellisesti ulosseisottaman; nyt ei tainnut yrikän syndinen ihminen synnin rangaistusta ulosseisoa, eikä Jumalan wanhurscautta täyttä, waan caicki piti Helwettijn tuleman, ja siellä ijancaickisesti rangaistaman, jonga cautta ej cuitengan Jumalan ricottu Wanhurscaus tainnut tulla enämbi täytetyxi, nijn muodon cuin yxi syndinen ihminen ei tainnut sitä rangaistusta ulosseisoa, cuin syndi oli ansainnut, jonga tähden myös helwetin piina ja rangaistus on puuttumatoin ja ijancaickinen; waan jos nyt synnin rangaistus piti täydellisesti ulos seisottaman ja Jumalan wanhurscaus, joca ricottu oli, jällens täytettämän, nijn ei sen pitänyt oleman palian ihmisen, waan Jumalan ja Ihmisen joca sen taisi tehdä. Sentähden sijs Jumalan suuresta neuwon piteestä ja armahtawaisesta armosta, Jumalan Poica astui ihmisten eteen ja siaan, heitä pirun wallan ja Jumalan wihan alda Lunastaman, ihmisen luondo päällens pukeman, ja nijn-

cuin

cuin totinen Jumala ja ihminen Jumalan canßa ihmisen sucucunda jällens sowittaman ja caicki rangaistuxet ulosseisoman.

9. Mixi sijs Christuxen piti Jumalan ja Ihmisen oleman?

Wastaus: Lue Pitkästä Catechismuxest 41. Kysymyxes, Uscon Cappaleisa.

Asia on näin: Jumalan Pojan piti pukeman meidän luondom, ja ottaman meidän liham ja werem hänen päällens, cahden syyn tähden: ensin sentähden, että hän sen cautta taisi toimitta meille Suculaisen ja Lapsen oikeuden jällens Jumalan tykönä, sillä luonnostam ei meillä ole nyt enämbi yhtän oikeutta Jumalan tygö, synnin cautta, waan Jumala on yxi culutawainen tuli ilman Christuxeta, mutta nyt, että itze Jumalan Poica otti meidän luondom, meidän liham ja werem hänen päällens, nijn meillä Hänen cauttans on Suculaisen ja Lapsen oikeus, ja wahwa tygökäymys Jumalan tygö, joca on meille suuxexi lohdutuxexi cuolemangin hädäsä, cosca me tiedäm, että meidän weljem ja Langom on taiwasa, joca manaa hywää meidän edestäm ja haluisesti tahto hänen suculaisians ja omaisians Hänen ijancaickiseen osalli-

sallisuteens ja yhteyteens johdatta ja wastanotta: Toisexi, piti Hänen oleman ihmisen sentähden, että Hän olis tainnut kärsiä ja cuolla, sillä Jumalan Luondo itzesäns ei taida kärsiä, mutta asia on näin: Ihmisen luondo andoi Christuxelle Lihan ja weren josa hän taisi kärsiä ja cuolla, waan Jumalan luondo andoi painon ja woiman kärsimiselle, että se tuli Jumalan edes täydellisesti maxawaxi coco mailman syndein edestä, jolla nijn Jumalan wanhurscaus jällens tuli täytetyxi, ja Hänen wihans sowitetuxi.

10. Sinä sanoit äsken, että sinä tahdot käydä sille Pyhälle Ehtolliselle, Christuxen Callin Pijnan ja Cuoleman muistoxi, Sentähden minä nyt kysyn: Cuinga ja millä tawalla meidän pitä JEsuxen callista Pijna ja Cuolemata muistaman ja tutkisteleman, jos sen pitä oleman meille itze työsä hywäxi ja autuderi? Sillä me tiedämme sen, että waicka JEsus on caicki lunastanut, nijn cuitengin harwat owat walitut, Christuxen oman sanan jälken.

Wastaus: Meidän pitä JEsuxen Pijna ja Cuolemaa tutkisteleman Colmesa asianhaarasa, jos sen pitä oleman hywäxi ja autuderi, nimittäin:

Ensin; Meidän pitä catzoman JEsuxen Pijna ja Cuolemaa, nijncuin Jumalan angaran wihan ja wanhurscauden

den Todistusta ja Speilià, sekà syndià ettà syndistà wastan. Minà päätän ainoastans nàin: Syndi mahta olla yxi hirmuinen cauhistawa, duomitzewa ja cadottawa cappale sen Pyhàn ja wanhurscan Jumalan edes, cosca ei se taittu millàn muulla tawalla ja hinnalla poisotetta ja anderi annetta, mutta nijn corkian, Pyhàn ja wiattoman Personan, ja itze Corkeimman Jumalan Cuoleman cautta, nijn minà sijtà mahdan nàhdà, mikà arwamatoin wiha sillà Pyhàllà Jumalalla mahta olla syndià wastan, ja cuinga cauhia ja duomitzewa cappale syndi on? joca tutkistelemінen mahta sinusa ja minusa myös waicutta yhden totisen catumuxen ja luopumisen synnistà, ja wihan sità wastan, joca on se ensimmàinen osa meidàn autudem Järjestyxes, catzo Kysym. 7. ja 8.

Toisexi; meidàn pità taas sità wastan, catzeleman JEsuxen callista pijna ja cuolemaa, nijncuin Jumalan pohjattoman Rackauden Todistusta ja Speilià caickia ihmisià wastan ja cohtan: sillà mikàs taita olla corkiambi ja nàköisembi Rackauden Todistus, cuin se, että panna Hengens wihollistens edest, ja heidàn Lunasturens tàhden mieluisesti ulossàrpà

Juma-

Jumalan wihan malja, ja helwetin tulen woima? Nähn teki JEsus, ja osotti sillä hänen suuren Rackaudens meitä cohtan, Rom. 5: 8. Joh. 3: 16. 1 Joh. 3: 16. Tämä tutkisteleminen mahta meisä waicutta, eläwän uscon, Turwan ja lapsillisen luottamisen, Jumalan Armon ja JEsuxen Ansion päälle ainoastans, joca on se Toinen osa meidän Autudem Järjestyxes.

Colmanneri; meidän witä catzeleman JEsuxen Pyhä Pijna ja Cuolemaa, nijncuin yhden Pyhän Elämän loistawata Speilä ja Esimerckiä: JEsuresa loisti sula Pyhyys caikesa Hänen menosons: Rackaus awi Hänen alas Taiwaasta, hamaan Ristin päälle, josa Hän wielä rucoile wihollistens edest: Isä anna heille anderi, jotca olit Rackauden Sanat wielä caickein julmimmangin wihollistens kiukun alla, meille suurexi Esimerkixi ja seuramiseri. JEsuresa loisti wielä suuri Alhaisuus ja Köyryys. Hän oli itze Jumala, jolla olit caicki wijsauden kätkät, ja Rickauden Tawarat, Taiwan ja Maan Haldia, waan ei Hänesä sen wuoxi löytynyt yhtän Ylpeyttä, mutta Hän sano: oppicat minusta, että Minä olen siwä

ja

ja nöyrä sydämmestä, Matth. 11. joca asia on meille syndisille yxi suuri Esimercki totiseri seuramiseri. Sillä mistäs sijs meillä on syy ja aine ylpeyteen? Me en me ole mitän, eikä meille ole mitän, waan caicki cuin meillä on, se on Jumalan, paitzi synnitä joca on meidän; Jos jollakin meistä on suurembi Tieto ja wijsaus, surembi Tawara ja rickaus, cuin toisella, nijn ei se ole meidän, waan Jumalan armon ando ja lahja, ja laina, annettu ainoastans wißixi ajaxi, meille coeturxeri, cuinga me ne käytäm, meidän Jumalamme Cunniaxi, lähinnäisem hywäxi, ja oman ijancaickisen onnem edesauttamisexi, ja ei sen estämiseri, jonga päälle edeswastaus wijmein seura, cosca tälle huonenhaldialle sanotan: tee lucu sinun hallitus wirastas. Ja se ihminen joca on ylpiä, hän sillä osotta, ettei hän wielä tunne itzens eikä oma tyhiyttäns, että hän on tomu ja tuhca jolla ei ole mitän kerscamista, eikä hän myös tunne Jumalata, joca ainoastans on se caickein wijsahin, Rickahin, Corkein, woimallisin, ja caicki caikisa.

Wielä wap. JEsuxen Elämässä loisti suuri Kärsiwällisyys, Hän nijncuin caickiwaldias Jumala, olis tainnut yytä hawa

tappa

tappa caicki Hänen wihollisens, nijncuin Hän sijtä jo cans näytti esimerkin, cosca Händä mendin yrtitarhas kijnni ottaman, cosca hän ainoastans sanoi: Minä olen, josta caicki sotahuowit langeisit maahan, ja olisit sijnä pysynet, jos ei JEsus olis heitä jällens wirwottanut, ja Jumalan ihmellisen Neuwon-Päätöxen jälken, sallinut täyttä heidän paha aicoimistans, nijn että pimeyden woima joca nyt oli käsis, piti ulospuhkeman sen wiattoman ja puhtan Jumalan Caritzan cuolettamisexi, jonga catkeran cuolettamisen muodon Jumala oli aicoinut ja nyt käänsi coco mailman Lunastuxexi ja autudexi. Catzo tästä sinulla taas on yxi suuri Esimercki Kärsiwällisyteen, että sijnäkin sinun JEsustas uscollisesti seurata.

Waan wielä wap. JEsuxen pyhästä Elämästä loisti alinomainen Uscalluxen ja Rucouxen harjoitus: Hän Rucoili Jsäns alinoma suurella Uscalluxella ja Jsäns tahdon alle heittämisellä: ei nijncuin minä Jsä tahdon, waan nijncuin sinä tahdot. Josa taas hän jätti meille yhden Pyhän Esimerkin alinomaiseen meidän Uscomme ja Rucouxemme harjoituxeen; Me tarwitzemme alati Rucoilla, ja ei wä-

syä, ja siinä osotta meidän lapsillisem useallaxem meidän Jsämme tygö caikisa ja ainna edes tulewisa Tarpeisam. Tatzo tästä asiasta, Saarna Postillasta, Rucous Sunnuntaina.

Nyt, joca tällä tawalla muistele ja tutkistele JEsuxen Christuxen callista Pijna ja cuolemata, hän wasta oikein ymmärtä ne sanat: Tehkät se minun muistoxeni.

Mitä taas muuta on muistamista, Tästä meidän wapahtajastam JEsuxesta, Hänen Personastans, Luonnoistans, wiroistans, ja säädyistäns, sen me näemme meidän undeja D. Swebeliuxen Catechismuxesa, ja Kysymyxisä sijnä.

21. Waan, mitkä nyt owat Tygölukewaiset Jumalan hywät työt, taicka jos minä ensin lyhemmäldä kysyn: Mitkä owat autuden Wälicappalet?

Wastaus: Se Pyhä Jumalan sana, ja ne Pyhät Sacramendit. Nijden cautta se suuri Jumala lähesty meitä, omista ja Tygöluke meille, ne sijhen Toiseen Usconi Cappaleseen käsitetyt Hywät Työt, nimittäin Wap. JEsuxen Callijn Ansion ja Lunastuxen, ainoastans että me ne suuret Autuden Wälicappalet oikein hywäxi

wäri käytämme, sen jälken cuin Pyhän Hengen Tygölukewaisen Armon Järiestys meille sijnä Colmannesa Usson Cappalesa edespannan.

12. Nijncuin Jumalan P. Sana nyt on se ensimmäinen Wälicappale, nijn kysytän sijs, Cuinga Monenlainen Jumalan sana on?

Wastaus: Cahtalainen: Laki ja Ewangeliumi.

13. Cumman Sanan cautta sijs meille syndein andexi andamus ja autuus, Ilmoitetan, taritan, ja annetan?

Wastaus: Ewangeliumin cautta.

14. Mitäs Ewangeliumi on?

Wastaus: Se on suloinen sanoma: Jumalan armost ja syndein andexi saamisest, Christuxen cautta.

15. Mikös sijs Lakia tarwitackan, cosca me synnist päästö etzim?

Wastaus: Lain Sanan tosin pitä meidän Omatundom ensin herättämän ylös synnin unesta, ja walmistaman meitä sencaldaisixi asehixi, jotca owat soweliat E-

wangeliumin lohdutuxia wastan ottaman: Sillä cuinga minä taidan Ewangeliumista ymmärtä, mikä syndein anderi andamus on, jos en minä ensin Laista tiedä, mikä syndi on, josta pitä päästö pytämän? Cuinga minä taidan Ewangeliumisa nähdä oikein JEsuxen Lunasturen ja Ansion Corkeuden ja woiman, ellen minä ensin Laista näe, minun cadottawaista tilani, josa minä luonnostani macan, synnin, Lain kirouxen ja Jumalan wihan alla? josta minä nijn tulen sisemmäldä näkemän sen suuren Lunasturen Tarpellisuden ja salaisuden; Yri terwe, ei tiedä Läkärin tarpellisudesta mitän, waan yri sairas sen parahiten näke, ja tietä arwosa pitä, cuinga tarpellinen Läkäri ja Läkitys on.

16. Mikäs siis on Lain wirca?

Wastaus: Ennen Käändymistä se opetta ihmisen tundeman hänen syndins, ylösherättä omantunnon Synnin unesta, ja nijn aja ja pacotta etimän Läkäritä ja Parandajata, jonga hän löytä Ewangeliumisa, nimittäin JEsuxen; waan jälken käändymisen, Laki on yri suloinen ojennusnuora Jumalan lapsille, jonga jälken he elämäns käyttäwät, tekemises ja jättämises Psalm. 19: 8, 9. Sillä caicki Lain pito

ja

ja se ulconainen Jumalisuden warjo, ennen totista kändymistä, on sula ulcocullaisuus ja Lain orjuus.

Muut asianhaarat Jumalan Laista, löytywät sen uuden Catechismuxen Kysymyxisä selitettynä, catzo sieldä.

17. Waan misäs paicasa Catechismuresa puhutan Ewangeliumin hywistä Töistä?

Wastaus: Usson Cappaleisa, erinomattain Toisesa ja Colmannesa.

18. Mistäs puhutan sinä Ensimmäises Usson Cappales?

Wastaus: Jumalan suurista Töistä Luonnon waldacunnasa.

19. Ongos Jumalan Waldacunda monenlainen?

Wastaus: Luonnon, Armon, ja Cunnian waldacunda.

20. Mikäs se Luonnon Waldacunda on?

Wastaus: caicki mitä Jumala Luomisesa edestoi: Taiwas ja Maa, joita Hän ylöspitä ja hallitze. Nimittäin se luotu Taiwas, Joca wismeisnä päiwänä

pois catoa ja palaa caickein luotuin canßa, 2 Pet. 3: 7, 10, 12. jonga catowaisen Taiwan ja Maan perän ei Dawid myös sano kysywäns mitän, itze Jumalan ja sen Luoinattoman Taiwan suhten, Psal. 73: 25.

21. Lue sijs nyt ulcoa se Ensimmäinen Uscon Cappale?

Wastaus: Catechismuxest, rc.

22. Mikäs sijs nyt näistä caikista, on se caickein corkein ja konstillisin Jumalan Teko Luonnon Waldacunnasa?

Wastaus: ne Järjelliset luondocappalet, Engelit ja Ihminen.

23. Mikäs Ihminen on?

Wastaus: Ihminen on yri järjellinen Luondocappale, Luotu, cuolemattoman Sielun ja maallisen Ruumin canßa.

24. Mitkä sijs owat Olendo-osat ihmisessä, joista hän on cocoon pandu?

Wastaus: Sielu ja Ruumis.

25. Mitkäs owat sielun pää-omaisudet?

Wastaus: Nämät caxi, Ymmärrys ja Tahto.

26. Mikä on Ymmärryxen omaisus?

Wastaus: Että tutkia, käsittä, tietä ja eroitta asioita, itzecungin arwon jälken.

27. Mikäs on Tahdon omaisus?

Wastaus: Että Racasta, taicka wihata jotakin. NB. Me cannamme meisäm ja harjoitamme alati, sekä sitä Luonnollista että Järjellistä elämätä, nijncuin Jumalan lapset wielä eans harjoittawat sitä Hengellistä Elämätä, sentähden meidän pitä myös nijstä puhuman ja niisä järkeem harjoittaman. Enin osa ihmisiä, ei tiedä mitä he päälläns candawat.

28. Mikäs oli Ymmärryxen Omaisus, cosca Jumala alust Loi ihmisen?

Wastaus: Sijnä oli suuri Taiwallinen canßa-luotu Walkeus, Wijsaus, Tundo ja Taito, caikist sekä ylönluonnollisist että luonnollisist asioist.

29. Mikäs oli Tahdon Omaisus?

Wastaus: Yri täydellinen Rackaus, Pyhyys ja Wanhurscaus. Ja tämä oli nyt se Jumalan Cuwa, josta puhutan Raamatus, ja meildä wielä waaditan.

30. Waan, cosca Ihminen sen walitettawan synnin langemuxen cautta, langeis sen hengellisen, ajallisen, ja ijancaiskisen cuoleman alle, ja joudui Jumalan wihan, ja pirun wallan alle, ja nijn fillä cadotti pois coco Jumalan Cuwan ja Muodon, nijn minä kysyn: Mikä sijs nyt on Ymmärryxen omaisus, ja pirun cuwa, jonga ihminen syndymisesäns tuopi myötäns maailmaan?

Wastaus: Se on yxi syngiä Pimeys, tietämättömys ja taitamattomus caikisa, lijatengin hengellisisä asioisa, nijncuin me näem caikist lapsist, jotca syndywät mailmaan; nijn että jos yxi lapsi nyt sais casiwa ylös sijnä tilasa cuin hän syndy, ilman yhtän opetusta, nijn hän tulis pahemmari cuin järjetöin luondocappale, nijncuin nijtä esimerckejä löyty syngeisä pacanain maisa, jotca palwelewat auringota, cuuta, tähtejä, ja mitä etehen tule, tappawat ja syöwät toisians ꝛc. Ja olis toiwotettawa, ettei Christittyingin seasa löydyis nijtä, jotca ilman opetusta ja Jumalan tunnota owat ylöscasiwanet, ja sitte mailman elämätä wiettäwät suuresa taitamattomudesa, jumalattomudesa ja caikesa pahudesa. Josta me sijs mahdam arwata, ensixi, Cuinga suuri ja arwamatoin armo se on mille täällä Pohjan perällä, että meillä on se totinen Walkeus, jonga

alla

alla me tiedämme ja taidamme, seká järjellisesti, etta Christillisesti ylöscaswatta meidän lapsem, ja toiseri, cans nähdä, cuinga suuresti tarpellinen asia se on, että wanhemmat cohta pienestä todella ylöscaswattawat heidän lapsens, sen Pyhän Jumalan oikiasa tunnosa, ja pelwosa, ja alusta opettawat heidän hywin kirja lukeman, ja sitte ymmärtämän ja hywärens käyttämän mitä he lukewat, sillä oikia kirjan lukeminen on se ensimmäinen awain tietoon ja wijsauteen, josta sitte ahkeruden ja Pyhän Hengen walisturen cautta, ajan päälle taita caswaa yxi hedelmällinen puu ijancaickiseri hywäri ja onnellisuderi. Totisesti macaa wanhemmitten päällä tästä welwollisudesta rascas edeswastaus ja duomio, jos heidän huolimattomudens cautta lapset tulewat cadoturen tielle. Catso tästä asiasta, Suomalaises Postillasa 1. Sunnund. Loppiaisest, blad. 334. ꝛc.

31. Mutta mitä nyt siis on omaisus ja pirun cuwa ihmisen tahdosa, cosca hän syndy mailmaan?

Wastaus: Jumalan Pyhä Cuwa, Rackaus, Pyhyys ja Wanhurscas on nyt poisa, ja sen siasa yxi myrkyllinen omarackaus, joca nyt on päawica ihmisen tah-

dosa, jolla hän caicki hänen ajatuxens, ruhens ja tecons käändä caicki itzens päin, ei Jumalan, ei Hänen sanans, eikä lähimmäisens puoleen, waan ainoastans itzens puolen, racastaman itzens, oman lihans himoja ja haluja, ja caikisa omaa paha tahtoons täyttämän; joca myrkyllinen rackaus sitte ulospuhkea, ja wahingollisen woimans osotta, sen colmi-päisen epäjumalan ahkerasa palweluxesa, nimittäin Lihan pyynnösä, Silmän pyynnösä ja Elämän coreudesa, 1 Joh. 2. Catzo tästä asiasta Postillasa 1. Sunnund. P. Colminaisud.st, blad. 158. rc.

Ja tämä nyt on se walitettawa prun cuwa ja muoto, jonga ihminen tuopi myötäns syndyisäns mailmaan, nimittäin, ymmärryxen pimeys, ja tahdon omarackaus, joca pitä poisrijsuttaman jällens, ahkeran opeturen cautta ymmärryxesä, ja Laillisen curituxen cautta tahdosa, josta me nijn näem; cuinga suuri wastaus taas maca wanhemmitten päällä Curituxen puolest, että he sencautta wähittäin wäändäwät kastens pahan tahdon pois itzestäns, Jumalan tygö jällens, että racastamaan Jumalatans yli caickia, lähimmäistäns nijncuin itzens, ja, wihollisiansakin, Christuxen

ren Käskyn ja Esimerkin jälken: joca Christus pitä oleman järjellinen ja toimellinen, josta asiasta lue edellä nimitetysä paicasa Postillasa.

32. Me cuulimme, että Jumalalla, ilmon Luonnon Waldacunnata, on cans Armon Waldacunda. Mitä sijs on se Armon Waldacunda?

Wastaus: Se on Jumalan Seuracunda maan päällä, yxi Hengellinen Waldacunda.

33. Millä tawalla Jumala on tämän Waldacundans rakendanut, ja sen nyt ylöspitä?

Wastaus: Jumala on tämän waldacunnan ensin Poicansa cautta, langemuxen jälken, ylös rakendanut, ja sen nyt ylös-pitä Pyhän Sanans ja Sacramentteins cautta.

Merkitze: Tämä on se caickein merkittäwin ja painawin Waldacunda Jumalalla, cosca Jumala Loi sen awaran Luonnon Waldacunnan, ei se maxanut Hänelle mitän, waan Hän Sanoi, ja se oli nijn; cosca hän myös rakensi sen ensimmäisen Seuracunnan, nijn se seiso ainoastans, että Hän puhalsi ihmisen sieramijn elämän hengen; waan nyt, cosca se langeis

geis pois Jumalasta, synnin cautta, pirun alle, nijn se maxoi Jumalalle Hänen ainoan Poicans. Ja miri tämä waldacunda ei taittu wähemmällä hinnalla enämbi ylösraketta, eikä syndi poisotetta, mutta itze Jumalan Poian Cuolemalla, sijtä on jo wähäldä puhuttu edellä käywäises 8:nes ja 9:nes Kysymyres, nijn etten minä sitä nyt enämbi tarwitze kertoa.

34. Me cuulimme jo, että Jumala tämän Hänen Armons Waldacunnan, ylösptkä, Pyhän Sanans ja Sacramentein cautta, joiden cautta Hän nyt itze työsä omista ja tygöluke, Jumalan Armon ja JEsuxen Lunastuxen, syndein anderi saamiseri ja autuuderi, Mitkäs nyt sijs owat ne tygölukewaiset armon työt?

Wastaus: Ne ylösluetellan sijnä Colmannesa Uscon Cappalesa.

35. Cuinga se Colmas Uscon Cappale soipi?

Wastaus: Lue ulcoa Catechismuxest.

36. Mitkäs nyt olit sijnä ne tygölukewaiset Armon työt?

Wastaus: Että Pyhä Hengi, Evangeliumin cautta, Cutzu ja coco, walaise, Pyhittä, Uscos ylös-pitä, ꝛc. Nämät nyt owat ne Pyhän Hengen tygölukewaiset armon Työt, joisa Hän omista

sta Jumalan Armon, ja JEsuxen Ansion autuudexi.

37. Millä tawalla sijs Pyhä Hengi nyt cutzu ja cocoo ihmisiä?

Wastaus: Nijncuin se seiso: Evangeliumin cautta.

38. Eikös sijs Jumala cutzuckan Lain Sanan cautta?

Wastaus: Lain sanan cantta Hän cutzu meitä, synnin tundoon ja catumuxeen, Evangeliumin cautta, Jumalan Armon ja rackauden, Hänen Hywäin Tecoins, ja Jesuxen Lunastuxen ja ansion tundoon ja käsittämiseen, Uscoon, ja JEsuxen totiseen seuramiseen. Ja cosca ihminen on Jumalan Pyhän Sanan cuulemisen ja lukemisen cautta, ruwennut käsittämän jongun lisutuxen ja maun sijtä Pyhästä sanasta ja Taiwallisesta cutzumisesta, josa on Jumalan Äni, nijn että hän halulla rupea sitä cuuleman ja lukeman, nijn ei se Racas Jsä jätä sencaldaista sielua sijhen, waan Hän cohta wiepi hänen edemmäxi hänen Armonsa Trapun päälle.

39. Waan Mikäs se on sitte?

Wastaus: Se seiso, Hän walaise, Sillä Sanan ahkeran cuulemisen ja luke-

mi-

misen päälle seura Nöswalistus sen Pyhän Sanan walosta, ja Pyhän Hengen waicuturesta. Hän walaise ihmisen ensin, juuresta tundemaan itzens ja luonnollisen turmeluxens, nijn myös synnin cadottawaisen ja duomitzewan woiman, joca on se ensimmäinen alcu sijhen totiseen Christillisyteen, että oikein tuta itzens ja hänen oma tilans; sitte Pyhä Hengi walaise hänen tundeman, Jumalan pohjattoman Armon ja rackauden, ja Hänen Jsällisen haluns ihmisen autuuden perän, jonga Hän osotti Poicans JEsuxen lähettämisesä mailman Lunastajaxi, josa tilasa wasta se ylösherätetty sielu, yhdesä Taiwallisesa walosa tule tundeman ja näkemän Wapahtajans JEsuxen callijn cuoleman ja ansion sywän salaisuden ja woiman, ja rupe pyrkimän sen totiseen osallisuteen, itzellens wirwoturexi ja syndeins anderi saamisexi, ja pelastureri synnin sekä duomiosta että palweluresta, nijn myös sowittamisexi hänen Jumalans causa jällens.

40. Waan mitäs sitte tämän päälle seura?

Wastaus: Se seiso: Hän Pyhittä.

41. Mikäs

41. Mikäs se on Pyhittä?

Wastaus: Pyhittä on nijn paljon cuin eroitta pois endisestä tilasta toiseen, nijncuin se sana, Pyhittä, Colmannesa Kästyssä myös ymmärretän: Muista, etäs pyhität Lepopäiwän, on nijn paljon sanottu: eroita se päiwä pois muista päiwistä, Jumalalle erinomaisexi palwelurexi, Hänen Hywäin tecoins tutkistelemisexi, ja sielun lewoxi Jumalasa: Nijn tässä Armon-trapus, Pyhä Hengi, sen jo cutzutun, ja edelläkäywäisen armon alla ylösherätetyn, ja jo ylöswalaistun sielun, pois eroitta itzestäns ja hänen luonnollisesta turmeluresta ns, ja asetta sen autuallisen käändymisen työn alle: nijn että hän ensin, pane hänen omantundons Lain wasaran alle, sullo ja murta, ja särke sen cangian ja cowan sydämmen, lato ja eteen-asetta hänelle caicki hänen syndins, sen cadottawaisen ja duomitzewaisen woimans canßa, näyttä hänen etcens Jumalan polttawan Wanhurscauden ja wihan synnin ja syndisen ylitze, ja cuinga läsnä nyt se, synnin päälle wälttämättömästi seurawa cadotus ja ijancaickinen cuolema on. Ja cosca nyt omatundo näin on tullut ylöslijcutetuxi ja pehmitetyxi, (joca on suuri armo-etziminen, cosca

se

se tapahtu täällä armon ajalla, cosca wielä on aica sitä puhdista, ennen cuin cuoleman hetki tule, josa se enimmitten herä hiljan ja wiepi epäilyxeen, nijncuin Judas Ischariotin:) Miná sanon, cosca omatundo näin Armon ajalla tule ylösherätetyxi synnin unesta, rupe wapiseman Jumalan Wanhurscauden tunnosta, ja sen alla pehmiämän ja sulaman, nijn että se ulospuhkea sisälliseen ahdistuxeen ja murheseen, waikeroitzemiseen ja catumiseen, ja nyt todella halaja, huoca, ja huuta irtilaskemusta ja pelastusta tästä kiindiästä omantunnon hauckumisesta, alinomaisesta soimusta, peljättämisestä, ja sen duomiosta, ja nijn hänen syndeins rascahista siteistä. Catzo, silloin, ja nyt wasta se Lohduttaja Pyhä Hengi taas tule sencallaista hädästynyttä sielua ennättämän pois ylimmäisestä oli wjmeisestä hädästä ja epäilyxestä, hänen lohdutuxens canßa.

42. Cuinga se sijs tapahtu?

Wastaus: Se Pyhä Hengi johdatta nyt sen syndeins yli surullisen sielun, itze Sielun Parandajan ja Lækärin JEsuxen turwijn, aucaise hänen etehens Taiwan ackunat, nimittäin, JEsuxen weriset haawat ja Elämän lähtet, asetta hänen e-

te-

tehens Jumalan Armon rickauden caickia catuwaisia syndisiä cohtan, ja JEsuxen Lunastuxen ja Ansion awaruden yli caickia jotca synnistäns halajawat luopua ja pelastetuxi tulla, ja sen oikian Autuuden järjestyxen sisälle itzens andawat josa Pyhä Hengi taita estämätä waicutta; Tästä se Lohduttaja Pyhä Hengi ilmoitta hänelle syndein andexi saamisen, ja sano hänelle P. Sanasans ja Opettaitten suusta: Cadu nyt syndis, ja luowu synnistäs, ja pyri sinun Lakäris JEsuxen sylijn, joca cutzu sinua ja caickia synnildä waiwatuita haluisesti Hänen tygöns, saadaxens heitä wirwotta; Tästä Hän waicutta sijnä sielusa sen Eläwän Uscon ja lapsillisen uscalluxen, ainoastans sen suuren Jumalan ja Rackaan Isän Armahtawaisen Armon, ja hänen oikian Wapahtajans JEsuxen callijn Ansion ja Cuoleman päälle, että tulla sen osallisuteen sisällesuljetuxi, josa se käändywä sielu nyt sydämellises nöyrydes käsittä hänen Ylkäns, omista itzellens hywäxi caicki Hänelta ansaitut Autuuden Tawarat, ja nijn coconans sulke ja lijttä itzens hänen käsitetyn Ylkäns JEsuxen Kylkeen; Tästä nyt Ylkä JEsus myös tule Hänen Morsiandansa wastan, tygösano hänelle Armons ja syndein andexi saamisen

Hänen Sanasans, ja Ripisä, itze työsä cans tygöluke ja omista hänelle Hänen Lunasturens ja Cuolemans osallisuden, Hänen ansaitun Wanhurscaudens, syndein anderi saamisen, ja nijn pelasturen caikista synneistäns, ja nijden rangaisturista, nijn että caicki rangaisturet nyt muuttuwat Isällisexi curiturexi, ja sen wanhan Adamin ja lihan tarpellisexi ja hyödyllisexi alaspainamisexi ja cuolettamisexi.

Cosca nyt se synnistä pelastettu ja wanhurscautettu sielu, näin on Usson ja lapsillisen uscalluxen käsittänyt hänen Jumalans ja Ylkäns JEsuxen tygö, nijn se Lohdutta- ja Pyhä Hengi myös tätä uudesta syndynyttä sielua tahto enämmin ja enämmin wahwista tässä autuallisesa tilasa, että Hän nyt waicutta hänesä toisen mielen ja toisen Elämän muodon, että hän tule toisexi mieherі cuin hän ennen oli, rupe nyt wihaman syndiä nijncuin myrkyllisindä kärmettä, ja täydellä sydämellä racastaman hänen Jumalatans yli caickia, ja lähimmäistäns ja wihollisiansakin, Christuxen oman Esimerkin jälken, hän otta nyt eron itzestäns, mailmasta ja sen syndisen Menon muodosta, ja rupe JEsustans yrinäns seuraman caikella todella, suures nöyrydes, uscons

alino-

alinomaises harjoituxes, jota hän caswatta ja wahwista, Jumalan Pyh. Sanan ja Lupausten, nijn myös Pyh. Sacramendin hartaalla hywäxens käyttämisellä ja nautitzemisella. Catzo, näin Pyhä Hengi autuallisesti omista ja tygö luke meille Jumalan Armon ja JEsuxen Cuoleman, syndein anderi andamiseri ja autuuderi, sen Colmannen Uscon Cappalen jälken.

Ne muut asian haarat Colmannesta Uscon Cappalesta, löytywät Pitkäsä Catechismuresa edes panduna. Ja mingäcaldaisen sen oikian Uscon pitä oleman, saam me cohta alembana cuulla, Kysymyxes 67. ja nijn edespäin.

43. Mitkäs wielä, sen Pyhän Sanan siwusa, owat Autuuden Wälicappalet?

Wastaus: Ne Pyhät Sacramendit.

44. Mikäs Sacramenti on?

Wastaus: Se on yri sencaldainen Jumalan Armon-Toimitus, josa Hän näkywäisten ja alhaisten maallisten cappalden cautta, jaca ja anda meille näkymättömiä Taiwallisia Tawaroita. Taicka lue tämä Pitkäst Catechismuxest.

45. Cuinga monda Sacramentiä on?

Wastaus: Wasta Pitkän Catechismuxen Kysymyxist.

46. Mikäs sijs ensixi Caste on?

Wastaus: Lue taas Catechismuxest coco Päącappale.

47. Waan cuingas sijs Wapahtaja JEsus sano Asetus sanoisa Apostoleille: Mengät ulos, opettacat caicke Cansa, ja sitte Castacat ꝛc. Pitäkö lapset opetettaman, ennencuin he castetan?

Wastaus: Jumala oli Wanhurseasa duomiosans jo päättänyt, että sijrtä hänen kyntiläjalcans, sijtä kijttämättömästä ja jumalattomasta Judan maasta, Pacanain tygö ymbäri mailman. Cosca nyt Apostolit menit ulos Pacana-maihin, Saarnaman ja Castaman, nijn sijnä edestulit caicki wanhat ja nuoret secaisin, jotca ei mitän tiennet eikä Jumalast eikä Christuxest: Nijtä ei taittu Casta, ennen cuin he ensin Opetettin päąasioisa, cuca se oikia Jumala on, ja cuinga Händä oikein piti palweldaman? Heille piti opetettaman erinomattain ne neljä päą-osa, nimittäin, itze Luomisen tila, cuinga Jumala loi ihmisen alusta; Toisexi,

xi, se surkia Langemuxen tila, ja sijtä seurawaisest cadotetusta ihmisten tilasta nyt; Colmanexi, se suuri Lunasturen Työ, Wap. Christuxen cautta; ja wielä Neljännexi itze Muoto, cuinga me nyt itze työsä tulemma osallisexi JEsuxen Lunasturesta meille autudexi, ja nijn cuinga se Pyhä Jumala pitä oikialla tawalla palweldaman? Cosca he nämät caicki olit käsittänet ja wastanottanet, nijn sitten wasta he Castettin, ja Christityixi tehtin; ja nijn pian cuin Wanhemmat olit Castetut, nijn heidän lapsens cans castettin ja Christittyin arwoon ja yhteyteen ylösotettin, nijncuin Ymbärinsleickaus myös tapahdui Cahdexandena päiwänä jälken syndymisen, nijnmuodoin cuin lapsilla, sen oikian Seuracunnan sisällä, cusa Seuracunnan Wapaudet ja Autuuden wälicappalet woimasans owat, on jo oikeus Christuxen Seuracunnan edusturijn. Ilman sitä, nijn alcu-kielesä soiwat Christuxen Sanat näin: Mengät ulos ja Tehkät Opetuslapsia,* nimittäin Castamisella, ja sitte Opettamisella, cosca lapset sille ijälle tulewat.

* Μαθητεύσατε Matth. 28: 19.

48. Waan mitä hyödytystä Castesta on?

Wastaus: Lue Catechismuxest.

49. Mikäs siis on sen Pyhän Casten ensimmäinen hyödytys?

Wastaus: Syndein anderi saaminen, Joca caikille Lapsille siinä P. Castesa annetan jo coco elinajari, jos he Casten liitosa eläwät loppuun asti, niin että Caste on heille yxi alinomainen awoion lähde caickia syndiä ja saastaisutta wastan. Zach. 13: 1.

50. Mikä on se Toinen Casten hyödytys?

Wastaus: Se Wapahta Cuolemasta.

51. Ongos Cuolema monenlainen?

Wastaus: Colmenlainen: Ajallinen, Hengellinen ja Ijancaickinen.

52. Mikäs se Hengellinen Cuolema on?

Wastaus: Cosca sielu eriä, ja on eroitettu Jumalasta synnin cautta, ja tämä Cuolema on caickein pahin ja cowin caikista cuolemoista, sillä mikä on sitä pahembi ja cadottawaisembi asia, cuin olla Jumalasta

lasta sijtä. Corkeimmasta Hywydestä ja Autudesta pois eroitettu, ja tämä on nijn syy caickijn muihin cuolemoihin, sillä synnin palcka on cuolema.

53. Wapahtaco sijs Caste tästä Cuolemasta?

Wastaus: Wapahta sillä muoto, että nijnmuodoin cuin sijnä P. Castesa lapset puhdistetan JEsuxen werellä heidän synnistäns, ja JEsuxen Cuolema ja Ansio heille sijnä omistetan syndein andexi andamisexi, nijn he sen cautta owat sowitetut Jumalan canßa, ja Hänesä hengellisesti eläwät, wapaat sijtä Hengellisestä Cuolemasta.

54. Wapahtaco Caste sijtä Ajallisesta Cuuolemasta?

Wastaus: Waicka tosin caickein pitä sen ajallisen cuoleman portin läpi menemän, nijn cuitengin wapahta Caste caicki sijtä ajallisesta cuolemasta sillä corkialla tawalla, että se muutta nyt cuoleman toisexi cuin se on luonnostans. Me tiedämme, että cuolema on caikille cadotuxexi luonnostans, mutta nyt se P. Caste muutta sen caikille Autudexi, eikös sijnä ole kylä

lä wapahtamista? Minä sanon, se muutta cuoleman caikille Autuderi, nimittäin niille jotca pysywät Casten Lijtosa loppuun asti, ja sijnä lijtosa cuolewat, waan ei muutoin. Mutta jotca Casten lijton ehdollisten syndein cautta rickowat, he owat jällens hengellisesti cuollet Jumalan wihan alla, eikä taida autuaxi sijnä tilasa tulla, ellei he Armon ajalla saa käändymisen Armoo Jumalalda, jonga alla he jällens tulisit udesta synnytetyxi, Jumalan Sanan ja Pyhän Hengen waicutuxen cautta, ja nijn Casten Lijttoon jällens sisälleotetuxi.

Ja nijn sijs Cuolema nyt on Usson läpsille yxi läpikäytäwä Taiwaseen, yxi makia Lepo ja Uni, ja wijmeinen synnyttämisen kipu uteen ja parembaan elämään.

55. Cosca nyt sijnä Pyhässä Castesa tapahtu se autaallinen syndein anderi saaminen ja wapaus cuolemasta, Mitäs tämä syndein anderi andaminen myötäns tuo?

Wastaus: Wasta Udesta Syndymisen. Sillä nijn se seisu: Caste on Uden Syndymisen Peso, ja Pyhän Hengen Udistus. Tit. 3: 5. Eph. 5: 26. Joh. 3: 5. Sillä cosca me nyt olem syndynet sen luonnollisen syndymisen synnisä, syndi-

disiri cadoturen lapsiri, nijn siinä Pyhäsä Castesa me synnistä cohta irti lasketan ja pelastetan, syndein anderi andamisen cautta, ja me nijn tulemma udesta synnytetyxi pyhiri Jumalan lapsiri, ilman synnin tygölukemusta meille, nijncauwan cuin me seisomme ja pysymme siinä tehdysä Casten Lijtosa.

56. Mxan, cuingas sencaldainen Usi Syndyminen tapahtu?

Wastaus: Jumala Armostans ylösotta ihmisen omari lapserens, Puhdista hänen synnistäns JEsuxen Werellä, ja tygöluke hänelle JEsuxen Wanhurscauden, ja sanomattomalla tawalla luspi hänesä Uden Luonnon, ja muutta hänen nijn Uderi ihmiseri ja luondocappaleri, nijn että hänelle tästä Udesta Syndymisestä tule uusi hengellinen woima, ja hän edespäin tule sowelsari Pyhän Hengen waicuturia wastanottaman ja caickia hywä tekemän; ja waicka se wielä on heickoudesa, nijn se kelpa cuitengin Jumalalle, cosca se tule Hänen omasta waicuturestans.

57. Mikäs sitte seura tämän Uden Syndymisen päälle?

Wastaus: se jocapäiwäinen Udistus. Sillä nijncuin Wastaudesta Syndyminen on sen Hengellisen elämän alcu ja ylös-rakennus, nijn Udistus on sen syndymisen päälle-pitäminen, ja jocapäiwäinen caswaminen ja harjoitus. Wastaudesta Syndyminen on täydellinen, Christuxen Wanhurscauden Täydellisydestä joca sijnä on omistettu, waan Udistus on wajawa, sen sisällääsuwaisen Perisynnin tähden, jongatähden sijnä myös aina ja jocapäiwä pitä sen jälken pyrkimän, että tulla täydellisemmäxi, ja osotta Uscons Pyhisä Hedelmisä, ja JEsuxen yxiwacaisesa seuramisesa; josa nijn ihminen, udisturen tilasa, käyttä sitä uudesa syndymisesä annettua ja saatua woima, hänen jocapäiwäisexi parannuxexens ja udisturexens.*

58. Mistäs minä tiedän, että minä olen Undesta Syndynyt, ja mitkä owat sen merkit?

Wastaus: 1. Jos minulla on minun ainoa uscalluxeni ainoastans JEsuxen Wanhur-

* 2 Thess. 1: 3. 1 Pet. 2: 1.

hurscauden tygö ja päälle, ilman oman wanhurscauden ajatusta ja tygölukemusta, nijn että minä yrinäns JEsuren Ansaitusa Wanhurscaudesa ja sen osallisudesa, tunnen ja tunnustan minun autudeni olewan.

2. Jos minä nyt itze työsä sowitan minun elämäni, ei enämbi lihan himoin ja mailman jälken, waan Jumalan Pyhän Sanan, ja JEsuren Esimerkin jälken; nijn että minä, sisällisesti, wihan syndiä, todella sodin lihan himoja wastan, ja sydämestän Racastan Jumalata ja Hänen P. Sanaans, nijn myös minun Lähimmäisträni nijncuin itziäni, ja wielä wihollisianikin, ja caickia muita hywiä awuja, ja ulconaisesti, cans waellan walkeudes, ja annan sen Jumalisen elämän walon loista ihmisten edes, hywällä esimerkillä, nöyrydes, laupiudes, soweljaisudes, kärsiwällisydes, rucouxes, rc.

Enämmän näistä asioista, saat nähdä Postillasa, P. Colminaisuden Päiwän Saaruasa. Nijncuin myös, sitä P. Casteesta, sinä Udesa Catechismuxesa.

59. Mikäs on se Toinen Uuden Testamendin Sacramenti?

Wastaus: Altarin Sacramentti, taicka HERran Ehtollinen: sillä nijncuin se Pyhä Caste on Wastaudesta Syndymisen Sacramenti; nijn on se Pyhä Ehtollinen, Wahwisturen Sacramenti, sen P. Casten Lijtosa ja wastaudesta syndymisen tilasa.

60. Mikäs Altarin Sacramenti on?

Wastaus: Lue ulcoa Catechismuxest coco Päącappale.

61. Mitäs me siis merkitzem itze Asetus-sanoisa?

Wastaus: 1. Että me sijnä Pyhäs Ehtollises nautitzem JEsuxen Totisen Ruumin ja Weren.

2. Sen Ruumin ja Weren, joca on ulos-annettu ja wuodatettu, syndein andexi andamisexi.

3. Että meidän pitä sitä nautitzeman, JEsuxen muistoxi.

Sij-

Sijtä Ensimmäisestä, on meillä ulottuwainen selitys sen Uden Catechismuxen Kysymyxisä.

Sijtä Toisesta, nimittäin Syndein anderi saamisesta, olen minä wähäldä maininnut edellápäin, näitten Kysymysten alusa. Waan nyt minä kysyn ainoastans:

62. Cuinga monencallainen Christuxen P. Ruumin ja Weren nautitzeminen on?

Wastaus: Tämän päälle seiso cans; sen Uden Catechismuxen 10. Kysymyxes, HERran Ehtollisest, josa nimitetän colmenlainen Nautitzeminen: Ruumillinen, Hengellinen ja Sacramendillinen.

63. Misäs sijs se Ruumillinen Nautitzeminen seiso?

Wastaus: Cosca ihminen suulla syöpi, suulla juopi, Christuxen P. Ruumin ja Weren, Leiwäsä ja Wijnasa, jota myös ne jumalattomat tekewät, itzellens duomioxi ja cadotuxexi, nijncuin coco sen Pyhän Ehtollisen salaisuus, ja sen nautitzeminen Hywildä ja pahoilda, aiwan selwästi ulossa-

nottu

nottu on, sijnä caunisa HERran Ehtollisen Wirresä, Num. 19. Kehu kielen, Muista mielen ꝛc. jota Wirttä tuskin taittaisin muihin kielijn, nijn miehuisesti, ja moneen Wärsyyn, samalla nuotilla, käättä, cuin meidän Suomen-Kieli sijhen myötäynyt ja taipunut on.

64. Waan, misäs se Hengellinen Christuxen Ruumin ja Weren nautitzeminen seiso?

Wastaus: Se seiso, sen eläwän uscon jocapäiwäisesä harjoituresa ja omisturesa, JEsuxen Pyhästä Ansiosta ja Cuolemasta, jolla yxi Jumalan lapsi, joca hetki nautitze Hänen JEsustans, ja Hänen suuren Lunastuxens muistolla, ja omistamisella, ylös-ojenda, wirwotta, ylöspitä ja wahwista itzens, caickia heickouxia ja kiusauxia wastan. Ja tämä Hengellinen nautitzeminen nyt on pää-asia tässä, yhteen kelwolliseen JEsuxen P. Ruumin ja Weren nautitzemiseen, ilman jota ei ne muutcan mitän hyödytä, waan cadottawat.

Nijncuin esimerkixi: waicka ne totiset Jumalan Lapset, Pyhän Hengen woiman cautta nyt owat wapaat ehdollisista synneistä Jumalata ja Lähimmäistäns wastan, nijn

nijn cuitengin löytäwät he powesans yhden myrkyllisen kärmen wielä, jälken kändymisengin, joca heitä alati waino, se on Perisyndi, joca on yxi myrkyllinen lähde, josta aina cuohu ylös myrkyllistä wettä, nijn että sijtä usiasti heidän tahtons ja aiwotustans wastan ylöscuohu, jocu tapaturmainen synnillinen ajatus Jumalata eli Lähimmäistä wastan, ja cans jocu synnillinen picainen puhe, ja wielä cans jocu picainen teco ja toimitus, jota ei Jumalan lapset itzeckän huomaitze, ennen cuin se jo nijn on tapahtunut, nämät nyt cutzutan ja owat Heickouden synnit, jotca tapahtuwat wastoin ajatusta ja aicomusta, sulasta heickoudesta; waan nijn pian cuin he huomaitzewat näin horjahtanens, nijn he cohta sen yli sydämmestäns murehtiwat, catuwat, walittawat Pawalin canßa Rom. 7: 24. Ja juoxewat jällens JEsuxensa turwijn haluisella mielellä: Racas JEsu, minä olen heicko astia, en minä huomaitze engä woi nijn täydellisesti sotia sitä sisällistä synnin myrckyä, ja pirun wjeckauxia ja kiusauxia wastan joca aina walwo minun langemuxeni perän, cuin pidäis, että minä yli caickein tilain taidaisin woiton pitä, sentähden minä juoxen jällens ja aina sinun turwijs, joca olet heickoin lastes ainoa Turwa ja a-

pu

pu, ja olet luwannut meille anda Sinun Omasta Täydellisydestäs mitä meilda puuttu, ja lapsillisella uscalluxella rucoilen ja omistan itzelleni jällens sen, turwaten ainoastans Sinun Pyhään Täydelliseen Ansioos, Sinun Pyhään Sanaas ja Lupauxijs, sijhen asti cuin minä woiton Sinusa sautan ja käsitän.

Catzo, tämä nyt on se Hengellinen ja jocapäiwäinen JEsuxen ja Hänen Pyhän Ruumins ja Werens nautitzeminen Jumalan Lapsilda; joca tässä tilas cans elä ja cuole, nijn hän on wissisti Autuas, jos hän hätätilas ei ulottuiskan sen Pyhän Ehtollisen nautitzemiseen, waicka hän sitä halajais, waan hän taita sen Hengellisen JEsuxen nautitzemisen cautta, aina olla autuas, ja hänen uscoons harjoitta, caswatta, ja wahwista Jumalan Pyhällä Sanalla ja Lupauxilla.

Mutta, joca taas ylöncatzo sen Pyhän Sacramendin, cosca hän taita sen saada, ja se on saapuilla, nijn hän sillä ylöncatzo JEsuxen Armon-Tahdon ja Käskyn, ja oman autudens, sillä JEsus sano: että meidän pitä usein sitä P. Sacramentiä nautitzeman, hänen muistoxens, nijn usia-

usiasti cuin omantunnon asia sen waati, ja meidän heicko uscom tarwitze wahwistusta ja uutta wacuutusta, nijncuin myös se hengellinen elämä jonga me olemma saanet sijnä Pyhäsä Casteesa, ja kändymisesä, aina tarwitze uutta wirwotusta ja wahwistusta, nijn monen heickouden, waaran ja kiusauxen alla, josa me elämme täsä maailmasa.

65. Me cuulimme cans sijnä 61. Kysymyxes, että meidän pitä sitä Pyhää Ehtollisen Sacramentiä nautitzemau Christuxen Muistoxi, sentähden minä nyt kysyn: Cuinga se tapahtu?

Wastaus: Tämän päälle sinä saat nähdä ulottuwaisen wastauxen jo sijnä edelläkäywäisesä 10. Kysymyxesä.

66. Cosca nyt Jumala, se suuri ihmisten Racastaja, on nijn monencaldaisesti ja wahwasti, ulosmerkinnyt ja warustanut meille Tien Taiwaseen, Hänen Pyhän Poicans JEsuxen, nijn myös Pyhäin Autuden Wälicappalden cautta, Mixei sijs caicki ihmiset tule autuaxi?

Wastaus: Lue Pitkästä Catechismuxest, se 88. Kysymys, Uscon Cappaleisa. Nimittäin, syy mixi ei caicki, waan harwat, tulewat autuaxi on se: että ei

caicki usco Christuxen päälle, ja että he ylön-catzowat Autuuden Wälicappalet.

Sijnä on syytä kyllä.

67. Se seiso sijs, että syy mixi barwat tulewat autuaxi, on se, ettei he usco Christuxen päälle. Waan cukas on se, joca meidän Christittyin seasa, ei usco Christuxen päälle? Jos minä kysyn nyt teildä, ja caikilda jotca Christityn nimee candawat: Uscotco sinä? Nijn joca ihminen wasta ja kuscaa: Minä useon, minä useon, minä useon. Jos minä wielä lähemmäri kysyn: Mitä sinä uscot sitte? Nijn se joca wähängin Christitty on wastaa: Minä uscon Jumalan Armon päälle, Minä uscon JEsuxen Ansion päälle, Minä uscon Pyhän Hengen Tygö-lukewaisen Armon päälle, joteca owat ike Autuden Perusturet, ja wielä luotan cans lujasti nijden päälle. Mitäs tästä sitte enämbi puuttu, eikös tämä ole jo se oikia autuaxi tekewä usco?

68. Racas Ystäwän, se on tosi, että taincallaisia Christityitä ja uscon tunnustaita löyty kyllä Christieunnasa, waan mistäs se tule sijs, että Wap. JEsus ainakin sano: Harwat owat walitut. Hän sano wielä: Cosca ihmisen Poica tule, löytänekö Hän Usco maan päällä?

Wastaus: Enin osa Christityitä tosin tancallaisen uscon tietä edes tuoda ja sen

pääl-

päälle luotta, ja mene yhtä hywin uscons canßa helwettijn, nijn muodoin cuin hän ei tiedä sitä suurta eroitusta, joca on tyhjän Uscon tunnustuxen wälillä, ja sen oikian Uscon harjoituxen wälillä, ja caiken hänen Uscons tunnustuxen alla, elä yhtä hywin jumalattomudesa oma tietoans ja uscoons wastan. sentähden se on sangen tarpellinen asia, että oikein tietä ja käsittä uscon asias ja omaisudet.

69. Cuingas monenlainen sijs Usco on?

Wastaus: Usco on Cahtalainen: ensin, Historiallinen Tieto ja Usco, ja sitte se Autuax tekewä eläwä usco.

70. Mikäs se Historiallinen Usco on?

Wastaus: Cosca yxi ihminen usco todexi caicki mitä seiso Raamatusa.

71. Likös tämä sijs ole jo se oikia Usco? Mitäs tästä wielä puuttu?

Wastaus: Tämä usco on tosin oikia, ja nijn se pitä cans oleman, että meidän pitä uscoman toderi, caicki mitä seiso Raamatusa. Waan racas yläwän merki-

ße se, että tämä Historjallinen Tieto ja usco on seneallainen, joca on yhteinen nijlle jumalattomilleckin Christityille, ja wielä cans Piruille, nijncuin Jacob sano: Pirut uscowat, ja wapisewat (*) jonga päälle nijn yrinäns ei yhtän autuutta seura, waan suurembi duomio ja cadotus sille joca sen wäärin käyttä.

72. Waan eiköstä sijs sitä Historiallista Tietoa ja Uscoa pidä olemangan, cosca se ei taida yrinäns tehdä osallisexi JEsuxen Lunastuxesta autudexi?

Wastaus: Pitä se sentähden oleman, sen pitä oleman alun, juuren, ja perustuxen sijhen autuaxi tekewäisen ja elä-wään uscoon. Ja waicka tosin se Historjallinen Tundo ja usco, hänen alcuns ja tarcoituxens puolest on autuaxi tekewä, nijn muodoin cuin se on Pyhäldä Hengeldä sijhen Pyhään Raamattuhun käsitetty, ja ihmisten hywäxi ja autuax-tekemisexi aiwoittu ja ilmoitettu, nijn cuitengin, jos se nyt seisahta ja pysändyä tyhjään tietoon ja suruttomaan uscoon, nijn että Jumalatoin elämä yhtä hywin on wallalla ihmisen tykönä, nijn ei se taida itze ulos käymisestä olla

(*) Jac. 2: 19.

olla autuay tekewä sille joca jumalattomudesa edespyrki.

Waan minä sanon wielä: että Historiallinen Tieto ja usco on wälttämättömästi tarpellinen yhdelle Christitylle, joca tahto tulla siihen eläwään uscoon autuderens, erinomattain pitä meillä oleman yri perustettu Tieto, sitä Neljästä Pääasiasta, joista me jo mainitzim edellisis kysymyxis 28, 29, 30, ja 31:nes. nimittäin; ensin, Luomisest, cuinga Jumala Loi ihmisen alusta oman Muotons ja Cuwans jälken rc. Toiseri, sitä surkiasta langemuren tilast, cuinga ihminen sinä langeis pois Jumalast, ja tuli pirun wallan alle rc. Colmanneri taas, sitä suuresta Lunasturen Työst JEsuren cautta, rc. ja wielä Neljänneri, pitä tietämän Muoto, cuinga me jälleus tulemma itze työsä osallisexi sitä suuresta Lunasturesta autuderi? Nämät caicki nyt tulewat siihen tarpelliseen Historialliseen Tietoon ja uscoon.

73. Waan mitäs täsä nyt wielä puuttu, Eikös täsä jo ole kyllä?

Wastaus: Minä sanoin sen jo ennen, että tämä ja tancallainen autuaxteke-

wä Tieto, taita jumalattomillakin Christityillä suresa mitasa olla, joca on hywä käsityren lahja, ja hywä muisto, ja monella Corkiast Oppinella on tämä Tieto ja usco sangen suuresa mitasa, jolla hän cuitengin mene helwettijn, jos hän sitä wastan elä, jumalattomudes ja suruttomudes mailman esimerkin jälken, joca myös Raamatusa cutzutan cuollexi uscoxi.

Ja nijn sijs tästä wielä puuttu sitä Eläwätä Autuax tekewätä Uscoa.

74. Cuinga tämä Eläwä Autuax tekewä Usco sijs tule meille?

Wastaus: Tämä Usco tule sen Lohduttajan Pyhän Hengen erinomaisen Tygö-lukewaisen Armo-waicuturen cautta, sen synnistä ylös-heräteryn ihmisen sielusa ja omasa tunnosa. Cuinga ja millä tawalla Pyhä Hengi, yhden Jumalan P. Sanalla ylös-herätetyn ja walaistun sielun ja omantunnon, Pyhittä ja eroitta pois itzestäns ja synnistä, sen Eläwän Uscon tielle, josa JEsus ainoastans käsitetän, sijtä olen minä jo puhunut edellisisä 41. ja 42:sesa Kysymyrisä, nijn etten minä sitä nyt enämbi tarwitze kertoa.

Waan

Waan muistutan ainoastans sanalla sen: Cosca ihminen jo on saanut P. Raamatun Historiasta ulotturwaisen Tiedon caikista asioista cuin yhden Christityn tietä tule, nijn että hän tietä, cuinga hän oli Jumalalda alusta luotu Hänen oman Cuwansa jälken, ja cuinga hän nyt synnin cautta on Jumalasta eroitettu, ja Luonnostans canda pirun cuwaa päällans, ja on isjancaickisen cadoturen alainen, nijn silloin Pyhä Hengi se ahkera ja walpas Owen Wartia, on aina saapuilla, tiloista waarin pitämän, cosca ja cuinga Hän taidais saatta sen Jumalan tunnolla jo wähäldä warustetun sielun, itze toimituxeen ja johongun hedelmällisyteen Hänen Tiedostans ja Tunnustureستans, ettei se olis ja pysyis tyhjäsä suun kerscauresa; jota hän teke jongun Lain jylinän cautta, taicka cosca jocu wastoinkäyminen ja tauti tule tarjori, ja cuoleman nuolet rupewat corwia ymbäri lendämän, nijn silloin se Racas Jumalan Hengi teke työtä, cuinga Hän taidais sen macawan omantunnon herättä ylös unestansa, ja saatta, että se Jumalan Sana, josta hän on jo jongun tiedon käsittänyt, tulis Elämäxi ja hengexi (a) hänen tykönäns, ja

(a) Joh. 6; 63.

Jumalan Sanan Owi (b) tulis, totiseri walori, awaturi hänelle, ja sen totisen Ulscon Owi aukaisturi, JEsuxen Wanhurscauden wastanottamiseri ja käsittämiseri, nijn että hänellä nyt olis, Hänen cauttans uscallus ja tygö-käymys, caikella rohkeudella, Ulscon cautta, Hänen päällens (c). Tästä catso Postillasa 3. Helundai Päiwä. Blad. 78. 79.

Ja cosca nyt se Pyhä Jumalan Hengi, on saattanut omantunnon sisben tilaan, että se rupe soimaman ja duomitzeman itzens, ja todella wapiseman Jumalan Wanhurscauden ja wihan edesä, ja näke että helwetti nyt on kitans awannut hänen eteens, nijn että se synnin cadottawaisen woiman tundewa sielu, alcaa todella murehtiman yli hänen tilans, waikeroitzeman, catuman, tunnustaman ja halajaman etziä ja saada päästö Hänen syndeins siteistä, ja cadoturen duomiosta; silloin wasta se Lohduturen Jumala johdatta hänen Lääkärinsä JEsuxen turwijn, ilmoitta hänelle syndein anderi saamisen Hänen cauttans, waicutta lapsillisen elä-

wän

(b) Col. 4:3. Ap. Teko k. 16:16. 2 Cor. 4:13.
(c) Eph. 2:18. Cap. 3:12.

wän usson ja uscalluxen Hänen päällens, julista ja tygösano myös hänelle Jumalan Armon ja syndein anderi saamisen saman JEsuxen cautta; jolla nijn se rauhatoin omatundo tule lepoon saateturi ja iloiteturi, ja wacuuteturi yhdestä armollisesta Jsästä, ja caickein syndeins irti-laskemisesta; jonga päälle sitte saman Hengen cautta, se heicko usco enämmin wahwistetan Jumalan Sanan ja Sacramentein ahkeralla käyttämisellä, että se tule Hedelmällisexi Uscoxi, caikisa Hywisä Töisä, Rackaudes, synnin ja mailman pois-kieldämises, ja JEsuxen yriwacaises seuramises.

Catzo, caicki tämä puhe nyt tuli sijtä 66:sta Kysymyxestä; josa minä kysyin: Mixei caicki ihmiset tule autuaxi? Jonga päälle wastattin: Ettei he caicki usco Christuxen päälle: nimittäin, ei usco oikialla catumuxesa waicutetulla uscolla, waan suruttomalla ja jumalattomalla, taicka uscocullatulla uscolla, päälle-seisowaisten ehdollisten syndein harjoituxen alla.

75. Waan sinä wastaisit wielä sen saman Kysymyxen päälle, että se Toinen syy, Mixi ei caicki tule autuaxi, on se, Että he ylön-catzowat Autuuden wälicappalet. Waan cuingas se on taas tosi? Cucas meidän seasam yläucatzo Autuuden wälicappalet? Caickipa ne käywät Kirkosa

cosa sitä Pyhää Sanaa cunlemasa, ericki käywät sillä Callilla HERran Ehtollisella, ja wielä wäkisingin tuckiwat sinne?

Wastaus: Se sama Nöncatzo, merkitze tästä niin paljon cuin wäärinkäyttä. Minä selitän sen esimerkillä: Yri suuri HERra lahjoitta sinulle yhden suuren lahjan Culdaa ja Hopiaa, sinä otat sen lahjan wastan, ja menet ulos, tuhlat sen lahjan pois, juomisella, kortti-spelillä ja muulla pahalla tawalla; eikös se ole ylöncatzoa se hywä lahja ja ando sildä, joca ei pidä sitä paremman wärttinä, cuin niin wäärin käyttä tuhlamisen cautta? Niin myös ne, jotca wäärinkäyttäwät sen Pyhän Ehtollisen, sillä ylöncatzowat sen ja ei pidä paremman wärttinä.

76. Mutta cuinga se Pyhä Ehtollinen wäärinkäytetän, ja niin sillä tawalla ylöncatze sitä wastan osotetan?

Wastaus: Cosca se callis Ehtollinen nautitan tyhjän ulconaisen tawan tähden, suruttomudes ja huolimattomudes, ilman yhtän hartautta ja paranmusta coskan. Joca on ollut epäjumalan palwelia, taicuri ja noita ennnen, hän on se sama wielä jälken; joca on ollut kiroilia ja sadattelia ennen

nen, hän on se sama jälken; joca on ollut Sabbathin rickoja ennen, hän on se sama jälken; joca on elänyt ylpeydes ja cowacorwaudes ennen, hän elä sijnä samasa wielä jälken; jolla on ollut wiha lähimmäistäns wastan ennen, hänellä on se sama wiha wielä jälken; joca on ollut huorintekiä, waraas, ahne, walehtelia, petollinen, panettelia ennen, hän on se sama jälken; joca on ollut juomari ja tuhlari ennen, hän on se sama jälken; ja nijn edespäin. Cazo, tämä nyt on wäärin käyttä ja ylöncazoa se Pyhä HEDran Saeramenti, josa tilasa se ihminen nautitze sitä itzellens duomiori ja cadoturexi, niin cauwan cuin yxikän näistä synneistä hänesä hallitze. Ach! cuinga wähän ihmiset ajattelewat tämän asian päälle, jonga päällä cuitengin nijn paljon seiso.

Näistä caikista, Rackat ystäwät, mitä nyt sanottu on, me näem, cuinga kirckasti, ja cuinga monencallaisesti se suuri Jumala on ulospistänyt ja merkinnyt meille Tien Taiwaseen; Me näemme cans, cuinga corkeilla ja wahwoilla sitehillä se Pyhä Isä, ihmisten Raeastaja, on sitonut itzens meihin waiwaisijn lapsijns, nijn ettei Hän nyt pääse meistä, ennen cuin Hän siuna meitä, cosca me ainoastans a-

se-

setamme itzem sen Järjestyxen sisälle, jossa hän on luwannut meitä johdatta aututeen, josta me jo cans mainitzim sijnä 7:sä Kysymyxesä.

77. Mitkäs owat sijs Jumalan siteet, joilla Hän on sitonut itzens meihin ihmisijn?

Wastaus: Ilman sitä, että Hän on se oikia Isä, yli caiken sen joca Isäxi taitan cutzua Taiwasa ja Maasa, nijn on erinomattain Colme Armo-sidettä, joilla se racas Isä, on sitonut itzens meihin, nimittäin, Ensin, JEsuxen miehuden ottaminen, jonga cautta hän on nyt meidän Langom, Suculaisem, ja Weljem; Toiseri, Jumalan Pyhä Sana ja Lupauxet, joteca owat Ja ja Amen. Colmanneri, Hänen Pyhät Sacramentins. Nämät owat meille caikisa tuskisa, ja cuolemangin hädäsä wahwimmat Lohdutus-Lähteet, ja Siteet, joiden oikiasa käyttämisesä ja nautitzemisesa, meillä aina on wahwa tygö käymys meidän Jumalamme tygö, alinomainen wacuutus Hänen rackahasta halustans meidän tygömme, ja tuttawa wahwistus uscosa loppun asti. Ach! että sijs ihmiset näitä ajattelisit, ymmärräisit, ja tietäisit hywäxens käyttä!

78. Waan

78. Waan, mikäs sijs wielä on meidän Welwollisudem, cosca me erinomattain mènemme sille callijlle HERran Ehtolliselle?

Wastaus: Meidän pitä walmistaman itzem. Cosca yxi suuri HERra cutzu meitä atrialle, joca mies silloin walmista itzens, pese itzens puhtaxi, ota sijwommat waattet päällens ꝛc. paljo enämmän pitä meidän walmistaman itzem, itze JEsusta ja hänen pyhä Ruumistans ja wertans nautitzeman.

79. Misäs tämä walmistus sijs seiso?

Wastaus: Lue ensin Catechismuresf: Paastota ja ruumillisest itzens walmista on hywä ulconainen Tapa ꝛc.

80. Jocos sijs Paastosa se oikia walmistus seiso?

Wastaus: Ei, sillä sen taitawat ne Jumalattomatkin tehdä, ettei he sillä päiwällä täytä juomalla ja muulla rasiturella itzens. Sentähden Lutherus sano: että se on ainoastans hywä ulconainen tapa, siihen hywä, että cosca ihminen ei ole rasitettu rualda ja juomalda, nijn hän silloin on soweliambi ajatteleman ja tutkiman autuden asioita, cuin muulloin.

81. Waan

81. waan misäs se oikia walmistus sijs seiso?

Wastaus: Meidän pitä coetteleman itzem. P. Pawali sano: coetelcan ihminen itzens, emmencuin hän syöpi tästä leiwästä ja juopi HERran Calkista, sillä joca kelwottomasti syöpi ja juopi, hän syö ja juo itzellens duomion rc.

82. Mitäs meidän pitä coetteleman?

Wastaus: Meidän pitä coetteleman erinomaisesti nämät Neljä Cappaletta: Ensin, Meidän Tietom ja tundom Jumalasta, ja hänen Tahdostans meidän Aututdestam. Toisexi, Meidän Catumuxen, jos se on totinen ollut? Colmannexi, Meidän Uscom, jos se on oikiata laja? Neljännäxi, Meidän Elämäkertam.

83. Cuingas meidän pitä coetteleman meidän Tietom?

Wastaus: Jos meidän tietom Jumalasta ja hänen tahdostans meidän Aututdestam, on nijn wahwa ja perustettu, etä me taidam elä ja cuolla sen Tiedon ja Tunnustuxen päälle? Yxi heicko-tietoinen ihminen on pian wieteldy ja peljätetty pois coco hänen Tiedostans, Opistans ja tunnustuxestans, wäärään Uscoon ja oppijn, cosca

ca kiusaus ja hätä päälle tule. Esimerkiyi: Se on Sota Cuningasten wälillä, toinen Cuningas on oikiasta opista, toinen taas wäärästä opista; Jumala tahto rangaista sen oikian Opin Cuningasta ja hänen Waldacundaans, nijncuin Hän teki muinen Judalaisille omalle Cansallens, heidän suruttomudens tähden; nijn että hän anda sen wäärä-usconen Cuningan woitta tappeluxet, ja saada monda tuhatta fangia ja maita cans allens: Hän sano sitte heille, jos te nyt otatte wastan minun oppini ja usconi, ja kiellätte pois oman endisen oppinne ja usconne, nijn minä annan teidän elä ja parahat wirat ja maan tilat teidän kätehenne, waan jos et te sitä tee, nijn minä tapan teidän, ja pijnan jäsenen päiwäldä teildä: tästä hädäs yxi heicko-tietoinen ihminen pian luopu pois coco tiedostans, Tunnustuxestans ja opistans, ja otta sen wäärän Opin wastan, ainoastans sen lyhyen elämän tähden, että hän saapi wähän aica tästä mailmas tydyttä lihans ja wertans, lihan ja mailman jälken, jolla hän nijn yhtä haawa poiskieldä ja ylönanda coco Christuxen oikian opin ja coco Alutudens. Waan se ihminen, jolla on perustettu Tieto ja Tundo Jumalasta ja Alutudesta, ja jocu esimaku sijtä tulewasta elä-

lämästä, ei se luowu, jos olis kymmenen Cuolemaa edesä. Meillä owat wahwat esimerkit sen päälle: Ne caickein parahimmat ihmiset, ja Pyhät Jumalan Asehet Mailmasa, owat täytynet enimitten cuolla wäkiwallaisen cuoleman ja Pöwelin käden cautta, nijncuin Prophetat, Apostolit, itze Christus, ja monda Marttyria, ainoastans heidän oppins ja Tunnustuxens tähden. Jälken wap. Christuxen Taiwaseen astumisen seisoi 300 wuotta päälle, ne hirmuiset wainot Christittyin yli, heitä tapettin toisinans tuhansin päiwäsä, heidän piti pakeneman metzän corpijn, pitämän siellä Jumalans Palwelusta salaa, wuorten rotcoisa ja luolisa, ja käytin HEDiran Pyhällä Ehtollisella joca päiwä wahwistamas itzens cuolemata wastan; waan he ettittin wijmein ylös sieldäkin, wietin Pöwelin käden alle, miehet, waimot ja lapsetkin, mutta Jumala heidän nijn wahwisti, ettei he peljännet Cuolemata, waan menit rohkiasti ja ilolla cuoleman alle, ja pidit sen erinomaisena cunniana, että saada cuolla Christuxen nimen tähden, ja heidän werelläns wahwista, lukita ja seilata heidän Tunnustuxens Christuxesta, sillä heillä oli nijn perustettu ja wahwa Tundo ja tieto Jumalastans, nijn myös Esimacu

sijtä

sijtä tulewasta Elämästä, että se ikänäns cuin hämmensi pois caiken kiwun ja catkeruden ruumista, sielun ilon tunnosta ja uscalluxesta JEsuxesa. Näisä se suuri Lohduttasa Pyhä Hengi näyttä Hänen Taiwallisen Lohdutuxens ja Läsnä olemisens woiman.

Catzo, tämä nyt oli merki yhteen perustettuhun Tietoon ja tundoon Jumalasta ja Antudesta.

84. Tuingas meidän pitä coetteleman meidän Catumuxem, jos se on ollut totinen?

Wastaus: se on ainoastans sanalla sanottu: Coettele, jos sinun Catumuxesas on tapahtunut totinen Luopuminen synnistä? sillä nijncauwan cuin Ehdollset Synnit wielä hallitzewat ihmisesä, nijn se kerscattu Catumus on tyhjä petos ja uleocullaisuus.

85. Tuingas meidän sijs pitä coetteleman meidän Uscom?

Wastaus: Sijtä on jo puhuttu ennen sijnä 69 ja 70 Kysymyxes rc. nimittäin, että jos minun usconi on pysändynyt ja punttunut sulaan Historialliseen Tietoon, ja minä elän yhtä suruttomasti sen wuox? taicka, jos se on minusa

muuttunut siri Eläwäxi Uscoxi, joca wapahtajan JEsuxen totisesti on käsittänyt, ja sitte hänen Hedelmällisydens ja woimans osotta yhdesä muutetusa ja uudistetusa elämäkerrasa?

86. Cuingas sijs wielä meidän pitä coetteleman meidän elämä kertam?

Wastaus: Jos meidän elämä-kertam tule yhten, meidän Tietom, Tunnustuxem, ja uscomme cansa, eli ei? itze Wap. JEsus sano: Puu tutan hänen Hedelmistäns.

Paha puu edestuo aina pahat hedelmät: Cusa ehdolliset synnit hallitzewat Jumalata, eli lähimmäistä wastan, nijncuin ahneus, taicauxet, noitumiset, kirouxet, Sabbathin ricoxet, ylpeys, tuimuus, tottelemattomus, wäärys, wiha, warcaus, huoruus, juopumus, ja muut synnit, se totilesti on paha, poishakattawa ja tulen heitettäwä puu, ja sencallaisten ei pidä, Christuxen ja P. Raamatun Sanan jälken, Taiwan waldacunda perimän. Ja caicki Uscon kerscaus ja luulo sijnä tilasa, on tyhjä petos ja warjo, ja yxi cuollut usco, nijncuin Raamattu sano.

Mutta Hywän Puun hedelmät tulewat toisesta juuresta, ja eläwän Uscon

Läh-

Lähteestä, nijncuin ne sisälliset: jotca owat, totinen wiha syndiä ja lihan himoja wastan, totinen sota syndiä ja pirua wastan, palawa ja alinoma hohtawa Rackaus hänen Jumalans tygö yli caickia, Rackaus Jumalan P. Sanan tygö, Rackaus Lähimmäisens ja wihollistensakin tygö, sijnä on suuri sydämmen nöyrys ja alhaisuus, ja ulconaisesti myös sencallaisesa Puusa on nähtäwä alinomainen rackauden harjoitus Puheisa ja Töisä; sijnä on laupius; armeliaisuus, andeliaisuus, kärsiwällisys, raitius, Uscon ahkera harjoitus Rucouresa, Jumalan P. Sanan tutkimisesa, ja caikesa Christillisyden wacaisesa harjoituresa. Se nyt on hywä Puu, joca näin aina hedelmitäns caswatta ja ulosjacaa, ijancaickiseen elämään.

Nämät owat nyt, Rackat Ystäwät, ne Pää-asiat ja asian-haarat, meidän Christillisydem tielle ijancaickisuteen, joita itzecungin Christityn joca aica, ja erinomattain itzecungin, joca tahto olla yri kelwollinen JEsuxen Wieras Hänen P. Ehtollisellans, pitä wisusti tutkiman, muistutteleman ja sieluns totisexi ja ijancaickisexi onnexi käyttämän.

Tässä tilassa myös, cosca Rippiwäki nyt saapuilla on, minä cans muistutan teille, että wanhimmat joucosta astuwat edes, ja andawat Opettaillens omantundons päälle tietä cuinga kylisä ja Talois eletän? cuinga Paricunnat eläwät keskenäns? cuinga wanhemmat ja Lapset eläwät keskenäns? mitä Pyhä-Päiwinä edesäns pidetän? cuuluco rijtoja, torja, kirouxia, juomisia, kortti-spelejä, ja muita synnin harjpituxia ja Pahennuxia? että nijtä ulconaisiakan Pahennuxia saatettaisin estä ja pois poista lapsia ja nuorta cansaa pahendamast. Wap. JEsus itze sano cowat Sanat sijtä asiast: **Woi cuitengin sitä, joca pahenda yhden nijstä pienimmist, cuin Usco minun päälleni, parembi olis, että Myllyn kiwi ripustettaisin Hänen caulaans, ja upotettaisin meren sywyteen.** *

Mixi Ricas Mies helwetisä nijn hartasti rucoili hänen weljeins edestä täällä maan päällä? hän anoi, että Abrahamin, piti jocu cuolleista ylösherättämän, joca ollis todistanut, eli saarnannut hänen weljillens Parannusta, suuremmalla woimalla cuin ne toiset cotona taisit tehdä, waan ei

* Matth. 18: 6, 7.

ei Abrahami andanut heille erinomaista nutta Opettaja, mutta wijsais heidän Moseren ja Prophetain tygö, jotca heillä olit cotona, se on, hän osotti heidän, heidän ordinarie Opettaittens tygö, jotca selitit heille Mosesta ja Prophetaita, itzeukin lahjans jälken, joita heidän piti cuuleman. waan mixi sijs se Ricas mies erinomaisesti rucoili näiden weljeins edestä? ei hän sitä tehnyt rackaudesta, sillä nijlle duomituilla hengeillä helwetisä, ei oli enämbi yhtän rackautta, waan kirous ja alinomainen soimu toisillens, Piruin ja caickein kirottuin seurasa: Sinä olet minun tähän waiwaan saattanut, sinä olet ollut syy minun cadoturehen, ja nijn edespäin; mutta syy, mixi hän niin hartaasti rucoili weljeins edestä maan päällä oli se, että nijnusein cuin hänen weljens maan päälle harjoitit ja teit nijtä samoja syndejä, cuin ricas mies oli heille opettanut, nijn usein myös hän tunsi tykönäns, että hänen pijnans ja waiwans helwetisä tuli sitä cuumemmaxi ja rascammaxi. Sentähden sijs, **waeldacat walkeudes, nijncauwan cuin teillä walkeus on, ettei Pimeys teitä käsittäis.** a) **Andacat teidän walkeudenne loista, että ihmiset näkisit teidän hy-**

a) Joh. 12: 35.

wält työnne ja kijttäisit Jumalata. (*) Siihen siis Jumala, se suuri Seuracundans Haldia ja Wartia, andacon teille caikille Armojans! Amen.

Tämä Cuulusteleminen, on ollut nyt tawallinen täsä Seuracunnasa Kippi-Wäen cansa, joca wiscko, mutta sen yhteisen Kewä-Kingerin eli cuulustelemisen, olemme me alcanet enimmitten Athanasiuxen Tunnustuxesta, ja niin edespäin.

Rucous,

Joca Päiwä Harjoitettawa.

Ach! Sinä Suuri Jumala / Taiwan ja Maan HERra ja Haldia / Ihmisten Racastaja / Holhoja / Parandaja ja Autuaxteklä / cuinga käsittämätöin on Sinun Rackaudes ja Armos / että sinä olet meitäkin tällä Pohjaisen culmalla nijn awaralla Cutzumisella ja walolla etzinyt / ja andanut Sinun Henges Lewätä Pohjan Maalla (a) jo nijn runsaan ajan

(*) Matth. 5: 16. (a) Zach. 6: 8.

asan: Sillä cuca Cansa on nijn suuri / jolle Jumala nijn läheſty / nijncuin HERra meidän Jumalamme? Ja cuca on nijn oikiſtettäwä Cansa / jolla nijn hurſcat Säädyt ja käſkyt owat? (b) Ne ſalaiſet aſiat owat HERran meidän Jumalamme edes / mutta ne owat ilmoitetut meille ja meidän laſtillem alati (c). Sillä ſe ſana on läſnä meidän tykönäm / meidän ſuuſam / ja meidän ſydämiſäm / että me ne tekiſim (d). Ei Hän nijn tehnyt calkille Pacanoille / eikä he tiedä Hänen Oikeuttanſa / Halleluja (e). Cuinga ſilS me taidamme / Racas Iſä / Sinua kyttä ſen arwamattoman Armon edeſtä? Coco Maan Pijri on täynä Sinun Cunniatas. Ah! cuca taita nijn corkiaſa arwoſa pitä Sinun Hywydes runſautta / cuin Sinä olet meidän päällem wuodattanut / Si-

(b) 5 Moſ. 4: 7,8. (c) Iug. 29: 29. (d) Iug. 30: 14.
(e) Pſ. 147: 20.

nun Pyhimmän Walkeudes ja Sanas ulos lewittämisellä meidän seasam/ cuin se olis wärtti ja mahdollinen? Sinun Pyhä Ewangeliumis on Jumalan Woima/ caikille autuderi/ cuin sen uscowat (f). Tulcat sijs/ Weisatcam Kyytosta HERralle; ja iloitcam; meidän Autuden Turwalle (g): Tulcat/ cumartacam ja polwillem langetcam/ ja maahan laskecam HERram meidän Luojam eteen; Sillä Hän on meidän Jumalamme ja me Hänen Elatus Cansans/ ja Hänen Kättensä Lauma (h). Ach! Raeas Isä/ awaa Sinä itze meidän sydämmemme Sinua oikein tundeman/ meidän suumme Sinua oikein kyttämän ja ylistämän/ ja Sinun Suurta Cunniatas meidän Lapsillem ja Lasten Lapsille julistaman!

Ach!

(f) Rom. 1: 16. (g) Ps. 95: 1. (h) v. 6: 7.

Ach! Racas Isä/ anna meille samasta ylönpaldisesta Armostas onderi/ ja älä tygölue meille sitä/ etkä nie tämän Sinun käsittämättömän Hywydes Rickauden/ jonga Smä meille jacanut olet/ Sinun Pyhän Ewangeliumis ja Sanas nyn kirekasa ulos lewittämisesä meidän keskellem/ olemme nyn halpana pitänet/ ja emme ole nyn corkiasa arwösä/ cuin se on mahdollinen/ sitä Taiwan Lähjaa wastan ottanet/ waan olemme paljon suuremmalla toimella ja ahkerudella tämän mailman näkywäistä/ catowata/ ja uleona Sinusta/ cadottawäista menoä ja näkö-hywyttä/ taca ajanet ja racastanet; anna/ Racas Isä/ meille anderi se tyhmyys/ JEsuxen Poicas Callijn Ansion ja Cuoleman tähden/ aja pois caicki pimeys meidän sydämmestäm/ Sinun Pyhän Sanas ja Henges woimalla; sillä se näkyis/ ikänäns cuin pimeyden walda olis wäkewämbi ithens sisälle-tuckiman ihmisten sydämmihin/ cuin

Sinun P. Sanas Woima olis ulottuwainen sitä tucahuttaman ja ulosajaman. Ach! Racas Isä / Sinä Ihmisten Racastaja / armahda Sinuas wielä meidän päällem / anderi anna meidäm sondim / Puhdista meitä JEsuxen Werellä caikesta synnist ja erytyxestä / pueta meitä JEsuxen Walkeuden ja Wanhurscauden pugulla / ja anna meidän jocapäiwä uudistua Sinun Pyhän Cuwas caltaiseri / että me alati Caswaisimme Sinun Pyhäsä Tunnosas / Sinun Uscosas / Sinun Rackaudesas / ja caikisa Christillisisä Awuisa! Lähetä myös / Racas Isä / Ylöswalaistuja ja Uscollisia Esimiehiä / Hallitzioita ja Haldioita / Sinun sekä Woimas / että Armos Waldacunddin / jotca Sinun Tunnosas ja Walosas / ja caikes toimes ja yrimielisydes / johdattawat edes Sinun Cansaas / Sinun P. Tahtos ja Säändös jälken / sekä sen maallisen waelluxen oikiasa wanhurscasten toimesa

mesa ja wiettämisesä/ että erinomattain Sinun totisesa Tunnosas ja Pelwosas/ josa nijn Sinun Cansas ja Perindös/ aina tulis sällytetyxi ja ylöspidetyxi sillä wahwimmalla autuden tiellä heidän ijancaickisexi onnexens!

Ole wielä cans/ Racas Isä! nöyrimmäst kyttetty/ että Sinä olet meitä täsä waelluxes/ etzinyt ja curittanut armoisa/ ja et ole meitä sallinut/ meidän ansiom jälken/ langeta ja cuolla meidän synnetsäm; älä laske wastacan/ Racas Isä/ meidän liham ja wertam irti hänen luonnolliseen wapauteens ja itzewallaisuteens/ waan etzi ja curita meitä aina Armoisa/ ja ylöspidä meitä sen cautta sijnä tarpellisesa walppaudesa ja waarinotosa meidän asioistam Christillisyden tiellä/ etten me nijn langeais synnilliseen huolimatttomuteen/ ja suruttomuteen/ tämän pahan mailman

man waarallisia esimerckejä ñoudatkaman ja seuraman!

Waacuta meitä/ Racas Isä/ nina Sinun Armostas/ Ystäwydestäs/ ja JEsuxen Callijn Sowinnon osallisudesta; sillä suurembata Hywää en me taida halaita ja anoa/ cuin että meillä nina olis yxi sowitettu ja ystäwä Jumala; mutta ne luonnolliset hrickoudet, joita me täsä turmeluxes tuskin woimme wälitä/ älä tygölue meille nijtä/ JEsuxen Voicas Täydellisyden tähden/ ehdollisixi töixi ja synixi/ puhdista meitä nijstäkin JEsuxen Werellä/ ja lahjoita meille Sinun P. Henges Woima/ että urhollisesti sotiman meidän wäkewitä wihollisiam/ Pirua/ mailma/ ja omaa lihaam wastaan/ ja ne Sinun woimasas ylitze-woittaman!

Sitä ajallista Hywyttä/ Rauha/ Terweyttä/ Elatusta/ ja muuta Menestystä/ anna meille/ Racas

Isä/

Isä/ Sinun Armollisen Neuwos ja Tahtos jälken/ cuinga Sinä tunnet itzelles kelwollisexi/ ja meille hyödyllisexi; älä anna meidän nijsäkän Sinun Siunaustas caiwata/ etten me Sinun Siunauxes puutoren tähden/ langeis johongun ajattoman wahingoon/ cuolemaan/ ja muuhun hätään/ joita muutoin olisimme tainnet wielä wälttä/ jos me Sinun Wälicappaleitas/ sekä maallisia että hengellisiä olisimme tainnet/ ahkeran Rucouxen alla/ oikein/ Sinun ylöswalisturesas ja siunauxesas nautita ja hywäxem käyttä!

Anna Sinun Pyhät Sangaris/ ne P. Engelis/ mielistyä meidän menohom ja elämäämi täällä maan päällä, ja seurata meitä taikisa meidän teisämi/ ja waroitta meitä/ nijn myös warjella langemuxen tiloista ja wahingoista. Ja/ Ratas Isä/ anna meidän täsä maälman waarallises waelluxes elä/ et

pirulle/ ei mailmalle/ eikä lihalle ja verelle mielixi ja palweluxexi/ waan Sinulle Cunniaxi/ meidän Lähimmäisellem hywäxi/ ja meille itzellem autudexi! Amen/ JEsuxen Nimeen/ Amen.

Paitzi muutamia pienembiä Prändtti Wirheiä; jotca hywin suopa Lukia kedosti taita ojenda, edestule:

Blad. 26. rad. 23. Curisturen, l. Curituxen.
Blad. 27. rad. 2. Curistus l. Curitus.

~~315.IX.82.~~
Hartanoking,
Rv. Katekismokset
1

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 101 9059

mf Ex